

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1968 | ΑΡΙΘ 19

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ π ρ ῶ τ ο ν ἔργον τῆς ἀρχαιοτάτης ἐκκλησιαστικῆς Γραμματείας, ὅπερ δύναται ὀπωσοῦν ἐπακριβῶς νὰ χρονολογηθῆ, εἶναι ἡ οὕτω καλουμένη «*Κλήμεντος Ρώμης Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ Α'*». Τὴν ἐπιστολὴν ἐπεστείλατο «*ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἡ παροικοῦσα Ρώμην τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ παροικοῦσῃ Κόρινθον*».

α'. Ἀφορμὴ.

Ἀφορμὴν τῆς συντάξεως καὶ ἀποστολῆς τῆς ἐν λόγω Ἐπιστολῆς παρέσχον ταραχαὶ καὶ διχόνοιαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Κορίνθου. Χάριν «*ἐνὸς ἢ δύο προσώπων*» (47,6) προεκλήθη στάσις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Κορίνθου, στρεφομένη κατὰ τῶν «*πρεσβυτέρων*». Τὴν στάσιν ταύτην ὁ Κλήμης χαρακτηρίζει «*μιαρὰν καὶ ἀνόσιον*», «*ἦν ὀλίγα πρόσωπα προπετῆ καὶ ἀθάδη ὑπάροχοντα εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας ἐξέκανσαν, ὥστε τὸ σεμνὸν καὶ περιβόητον ὄνομα ὑμῶν μεγάλως βλασφημηθῆναι*» (1,1). «*Οὕτως ἐπηγέρθησαν οἱ ἄτιμοι ἐπὶ τοὺς ἐντίμους, οἱ ἄδοξοι ἐπὶ τοὺς ἐνδόξους, οἱ ἄφρονες ἐπὶ τοὺς φρονίμους, οἱ νέοι ἐπὶ τοὺς πρεσβυτέρους*» (3,3). Οἱ στασιάζαντες ὑπεχρέωσαν «*ἐπίμους*» τῶν πρεσβυτέρων εἰς ἀπομάκρυνσιν ἀδίκως. «*ὁρῶμεν γάρ, ὅτι ἐν ἰοῦς ὑμεῖς μετηγάγετε καλῶς πολιτενομένους ἐκ τῆς ἀμέμπτως αὐτῶν τετιμημένης λειτουργίας*» (44,6). Ἡ στάσις ὑπῆρξεν ἐπίμνος καὶ ἐξεκαύθη μετὰ φανατισμοῦ· διὸ καὶ ὁ Κλήμης ἐν ὀδύνῃ καὶ καταθλίψει ἀναγκάζεται νὰ γράψῃ.

τοῖς Κορινθίοις: «τὸ σχίσμα ὑμῶν πολλοὺς διέστρεψεν, πολλοὺς εἰς ἀθυμίαν ἔβαλεν, πολλοὺς εἰς δισταγμὸν, τοὺς πάντας ἡμᾶς εἰς λύπην καὶ ἐπίμονος ὑμῶν ἔστιν ἡ στάσις» (46,9). Ὁ Κλήμης ἰδιαίτερώς ἐπισημαίνει τὴν ὑπὸ τῶν στασιαστῶν προσγενομένην ἀδικίαν καὶ παρανομίαν διὰ τῆς βιαίας ἀπομακρύνσεως τῶν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων κατασταθέντων καὶ ἀμέμπτως τὴν λειτουργίαν ἐπιτελούντων «πρεσβυτέρων» ἀνδρῶν: «1. Καὶ οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν ἐγνώσαν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔρις ἔσται περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. — 2. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν πρόγνωσιν εὐληφότες τελείαν κατέστησαν τοὺς προειρημένους καὶ μεταξὺ ἐπιμονὴν ἔδωκαν, ὅπως, ἐὰν κοιμηθῶσι, διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν. — 3. Τοὺς οὖν κατασταθέντας ὑπ' ἐκείνων ἢ μεταξὺ ὑφ' ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν συνευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης καὶ λειτουργήσαντας ἀπέμπτως τῷ ποιμνίῳ τοῦ Χριστοῦ μετὰ ταπεινοφροσύνης, ἡσύχως καὶ ἀβαναύσως, μεμαρτυρημένους τε πολλοῖς χρόνοις ὑπὸ πάντων, τούτους οὐ δικαίως νομίζομεν ἀποβάλλεσθαι τῆς λειτουργίας. — 4. Ἄμαρτία γὰρ οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔσται, ἐὰν τοὺς ἀπέμπτως καὶ ὁσίως προσενεγκόντας τὰ δῶρα τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλωμεν» (44, 1 - 4).

Τὴν καθαυτὴ αἰτίαν τοῦ σχίσματος δὲν γνωρίζομεν. Δυνάμεθα μόνον νὰ εἰκάσωμεν ταύτην ἐκ τοῦ καθόλου πνεύματος τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἐξ ἐμφαντικῶν τινων φράσεων τοῦ Κλήμεντος. Λίαν πιθανῶς πρόκειται περὶ «δημαγωγῶν» καὶ μάλιστα νεαρῶν ἀτόμων «ἀφρόνων καὶ ἀνοήτων καὶ ἐπαιρομένων καὶ ἐγκανχωμένων ἐν ἀλαζονείᾳ τοῦ λόγου αὐτῶν» (21,5). διὸ καὶ παραγγέλλει αὐτοῖς ὁ Κλήμης: «Μάθετε ὑποτάσσεσθαι ἀποθέμενοι τὴν ἀλαζονίαν καὶ ὑπερήφανον τῆς γλώσσης ὑμῶν ἀθάδειαν» (57,2). Ἄπορεῖ ὁ Κλήμης πῶς συνέβη νὰ ἐκραγῇ μία τοιαύτη στάσις ἄδικος καὶ ἐφάμαρτος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Κορίνθου, ἐν ἣ «εὐρήνη βαθεῖα καὶ λιπαρὰ ἐδέδοτο πᾶσιν καὶ ἀκόρεστος πόθος εἰς ἀγαθοποιίαν, καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου ἐκχυσίς ἐπὶ πάντας ἐγένετο» (2,2). «Πᾶσα δόξα καὶ πλατυσμὸς ἐδόθη ὑμῖν» (3,1), ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς Κορινθίους λέγει ὁ Κλήμης, τὸν πρότερον βίον αὐτῶν ὑπομιμνήσκων: «Πάντες τε ἐταπεινοφρονεῖτε μηδὲν ἀλαζονευόμενοι, ὑποτασσόμενοι μᾶλλον ἢ

υποτάσσοντες, ἥδιον δίδόντες ἢ λαμβάνοντες» (2,1). Αἰτία τῆς μεταστροφῆς ταύτης τῶν Κορινθίων, ἐπάγεται ὁ Κλήμης, εἶναι ἀσφαλῶς ἡ ζηλοφθονία: «*Ἐκ τούτου ζῆλος καὶ φθόνος, ἔρις καὶ στάσις, διωγμὸς καὶ ἀκαταστασία, πόλεμος καὶ αἰχμαλωσία*» (3,2), ὅπως ἀκριβῶς ἐπισυνέβη εἰς τὸν ἡγαπημένον πρότερον λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ (Δευτ. 32,15), δι' ὃν ἐγράφη: «*Ἐφαγεν καὶ ἔπιεν, καὶ ἐπλατύνθη καὶ ἐπαχύνθη. καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος*» (Πρβλ. Ἡσ. 3,5).

Ἡ στάσις φαίνεται ὅτι διήρκεσεν ἱκανὸν χρόνον, ἐφ' ὅσον ὁ Κλήμης δικαιολογούμενος διὰ τὴν καθυστέρησιν τῆς ἀποστολῆς τοῦ γράμματός του, λόγῳ τῶν αἰφνιδίων καὶ ἀλλεπαλλήλων συμφορῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης, ἐξ αἰτίας τῶν διωγμῶν¹, ἐπάγεται ὅτι «*τὸ σχίσμα ὑμῶν πολλοὺς διέστρεψεν, πολλοὺς εἰς ἀθυμίαν ἔβαλεν, πολλοὺς εἰς δισταγμὸν, τοὺς πάντας ἡμᾶς εἰς λύπην καὶ ἐπίμωσιν ὑμῶν ἐστὶν ἡ στάσις*» (46,9). Ἡ στάσις αὕτη καὶ τὸ σχίσμα τῶν Κορινθίων ἐγένετο αἰτία φρικτῶν διαδόσεων καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Ρώμην, ὥστε ἐξ αἰτίας τούτων νὰ βλασφημηθῆται τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου: «*Αἰσχρὰ, ἀγαπητοί, καὶ λίαν αἰσχρὰ καὶ ἀνάξια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς ἀκούμεσθαι, τὴν βεβαιοτάτην καὶ ἀρχαίαν Κορινθίων ἐκκλησίαν δι' ἐν ἣ δύο πρόσωπα στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. Καὶ αὕτη ἡ ἀκοή οὐ μόνον εἰς ἡμᾶς ἐχώρησεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἑτεροκλινεῖς ὑπάρχοντας ἀφ' ἡμῶν, ὥστε καὶ βλασφημίας ἐπιφέρεισθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου διὰ τὴν ὑμετέραν ἀφροσύνην, ἑαυτοῖς δὲ κίνδυνον ἐπεξεργάζεσθαι*» (47,6 - 7).

Καίτοι δὲ εἶναι σαφές, ἐὰν ὁ Κλήμης ἐπεστείλατο τὴν ἐπιστολὴν τοῖς Κορινθίοις ἐξ ἐνδιαφέροντος καὶ λόγῳ τῶν φρικτῶν διαδόσεων περὶ συνεχίσεως τῆς στάσεως, τῆς πολλὰ σκάνδαλα προκαλούσης μεταξύ χριστιανῶν καὶ μὴ, ἐν τούτοις ἢ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς δικαιολογία τῆς βραδύτητος τῆς ἀπαντήσεως καὶ ἰδίᾳ ἡ φράσις «*βράδιον νομίζομεν ἐπιστροφῆν πεποιῆσθαι περὶ τῶν ἐπιζητούμενων παρ' ὑμῶν πραγμάτων*», φαίνεται ἐνισχύουσα τὴν γνώμην, ὅτι ἡ

1. «*Διὰ τὰς αἰφνιδίους καὶ ἐπαλλήλους γενομένας ἡμῖν συμφορὰς καὶ περιπτώσεις...*» (1,1).

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Τὰ παιδιά εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα.

Τὰ ὑπηρετοῦντα εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα παιδιά πρέπει νὰ ἐπιλέγωνται ὑπὸ τοῦ Ἐφημερίου ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα διακρίνονται διὰ τὸ ἠθὸς των καὶ τὴν πρὸς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν κλίσιν των. Ἡ δὲ ἀτμόσφαιρα τῆς παραμονῆς των περὶ τὸ θυσιαστήριον πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ἀμβλύνεται, ἀλλὰ νὰ προάγεται ἡ εὐλάβειά των καὶ νὰ ἔχουν οὕτω φωτισμένον φόβον Θεοῦ. Χωρὶς ἀκρότητας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προκαλέσουν κακὴν ἀντίδρασιν εἰς τὴν παιδικὴν ψυχὴν, ὁ Ἐφημέριος καλεῖται νὰ συμπεριφέρεται πρὸς τοὺς μικροὺς τούτους συμπαραστάτας καὶ βοηθούς του κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ καλλιεργῆται καὶ νὰ στερεώνεται εἰς τὰς καρδίας των ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ μὴ χάνουν τὸ αἶσθημα, ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι πολὺ σοβαρὸν πρᾶγμα. Ἡ «θητεία» εἰς τὸ Ἱερὸν εἶναι συνήθως μία προϋπόθεσις διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἱερατικῶν κλήσεων. Τὰ δὲ μαθήματα, τὰ ὁποῖα λαμβάνουν ἐκεῖ τὰ παιδιά, βλέποντα ἓνα καλὸν ἢ κακὸν παράδειγμα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ λειτουργοῦ, παίζουν ἀποφασιστικὸν ρόλον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρός των. Ἡ «θητεία» αὕτη ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πολλοὺς ἐπιφανεῖς καὶ αἰγλήεντας λειτουργούς της, ἀλλὰ καὶ ὄχι ὀλίγους θλιβεροὺς ἀποστάτας, ἀνθρώπους ποὺ ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ «ἀγγελικόν» αὐτὸ στάδιον μὲ σκανδαλισμένην τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸ κακὸν παράδειγμα ποὺ ἐπῆραν ἐκεῖ.

Ἡ διάδοσις τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρώτους στόχους τοῦ καλοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου εἶναι ἡ διάδοσις τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ἰδίως τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὴν ἐνορίαν. Ἐδῶ εἶναι ἡ βᾶσις καὶ ἡ ἀφετηρία διὰ τὸν ἐπανευαγγελισμόν τοῦ λαοῦ μας, διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς συνειδητῆς καὶ φωτισμένης θρησκευτικό-

Ἐκκλησία Ρώμης ἀπεφάσισε νὰ ἐπέμβῃ κυρίως, διότι προεκλήθη ὑπὸ τινων Κορινθίων, ἴσως τῶν «πρεσβυτέρων», ἐναντίον τῶν ὁποίων ἐστρέφοντο οἱ στασιάσαντες.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου.

τητος. Ἡ διὰ πόρων τῆς ἰδίας τῆς ἐνορίας προμήθεια βιβλικῶν ἀντιτύπων καὶ κυκλοφορία των εἰς τὰ μέλη της δὲν εἶναι πρᾶγμα ἀκατόρθωτον, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχη ἐνδιαφέρον ζωηρὸν εἰς τὸν Ἐφημέριον. Τὰ ἀντίτυπα αὐτὰ (τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ εἶναι ὀρθοδόξων ἐκδοτικῶν πηγῶν) εἶναι συνήθως εὐθηγὰ καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν παρουσιάζει σοβαρὰς οἰκονομικὰς δυσκολίας. Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὴν Καινὴν Διαθήκην, πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ κάτι ἄλλο εὐχάριστον: ὅτι σήμερον εἰς τὴν χώραν μας ὑπάρχουν ἐκδόσεις της καὶ μὲ ἔγκυρον — ἐπιστημονικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς — ἀναλυτικὴν παράφρασιν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἢ κατ' ἰδίαν μελέτη τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ εὐκολοῦ εἶναι καὶ ἀσφαλῆς ἀπὸ τὴν ἄποψιν τῆς διαφυλάξεως τῶν πιστῶν ἔναντι τοῦ κινδύνου παρανοήσεων, ὀδηγουσῶν εἰς τὴν δημιουργίαν αἰρετικῶν ἀντιλήψεων.

Ἄς συνειδητοποιήσουν, λοιπόν, οἱ Ἐφημέριοί μας τὴν ποιμαντικὴν αὐτὴν ἀνάγκην καὶ ἄς προγραμματίσουν καὶ ἐφαρμόσουν τὴν εἰς αὐτὴν ἀνταπόκρισίν των ἐντὸς τῶν ὀρίων τῆς ἐνορίας των.

Οἱ Ἐπίτροποι.

Οἱ Ἐπίτροποι εἶναι συνήθως ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὸν ζῆλον καὶ τὸν καιρὸν νὰ ἐπωμισθοῦν μερίμνας καὶ κόπους διὰ τὴν ὑλικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν πνευματικὴν προκοπὴν τῆς Ἐνορίας. Ἀποτελοῦν τοὺς ἀμεσωτέρους συνεργάτας τοῦ Ἐφημερίου, αἱ μετὰ τοῦ ὁποίου σχέσεις των πρέπει νὰ διαπνέωνται ἀπὸ ἀμοιβαίαν ὑπόληψιν καὶ πνεῦμα ἀνιδιοτελοῦς προσφορᾶς. Ἀλλὰ ὁ Ἐφημέριος, ὅστις καὶ νομικῶς καὶ οὐσιαστικῶς προΐσταται τοῦ Συμβουλίου των, ἔχει τὴν κυρίαν εὐθύνην, ὥστε τοῦτο νὰ διέπεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ καὶ νὰ μὴ ἀναφύονται μετὰ τῶν μελῶν του αἱ ἄκανθαί των προστριβῶν, τὰς ὁποίας σπεῖρει ὁ ἐγωῖσμός καὶ ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη. Ἡ πείρα μαρτυρεῖ ὅτι συνηθέστατα ἢ σοβαρωτέρα αἰτία τοῦ μὴ ὁμαλοῦ βίου τῶν Ἐνοριακῶν Συμβουλίων εἶναι ἡ ἄστοχος συμπεριφορὰ τοῦ προΐσταμένου τούτων Ἐφημερίου, σημειουμένη εἰς μίαν εὐρείαν κλίμακα «ἀποχρώσεων», ἀπὸ τῆς προσπαθείας ὅπως ἐπιβάλλεται οὗτος εἰς ὅλα τὰ ζητήματα ἕως τῆς πλαδαρᾶς στάσεώς του, ἣτις τὸν καθιστᾷ τελευταῖον τροχὸν τῆς ἀμάξης.

Χρειαζέται, λοιπόν, σωφροσύνη καὶ εὐαγγελικὴ συμπεριφορὰ, ὥστε τὰ Ἐνοριακὰ Συμβούλια νὰ λειτουργοῦν μὲ ὑγιᾶ δημοκρατικότητά, εἰς τὴν ὁποῖαν τὸν τόνον θὰ δίδῃ πρὸ παντὸς ὁ Ἐφημέριος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Προσπάθειαι άλλων εκκλησιών.

Πρὸ τῆς διατυπώσεως τῶν σκέψεών μας ἐπὶ τῶν δυνατοτήτων δράσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι χρήσιμος μίᾳ ἐπισκόπησις τῶν προσπαθειῶν, αἵτινες καταβάλλονται ὑπ' άλλων εκκλησιῶν. Ἡ ἐπισκόπησις αὕτη μᾶς βοηθεῖ νὰ διακριβώσωμεν καλύτερον τὰς ἰδικὰς μας προοπτικάς.

Ρ ω μ α ι ο κ α θ ο λ ι κ ῆ Ἐ κ κ λ η σ ί α. Εἰς τὸν χῶρον τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας τὸ ὅλον ἔργον τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ Κινηματογράφου ἔχει ἐπιφορτισθῆ ἢ Διεθνῆς Καθολικῆ Ὑπηρεσία τοῦ Κινηματογράφου» (Office Catholique International du Cinéma O.C.I.C.)¹⁰. Ἡ Ὑπηρεσία αὕτη ἐδρεύει εἰς Βρυξέλλας, ἀποτελεῖ δὲ τὴν ὁμοσπονδίαν τῶν ἐθνικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Κινηματογράφου, αἱ ὁποῖαι ἐδρεύουν εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

«Στὴν Ἐγκύκλιό του γιὰ τὴν ἀγωγή τῆς Νεολαίας, καὶ σ' ἓνα λόγῳ του στὴ Διεθνῆ Ὁμοσπονδία Κινηματογραφικοῦ Τύπου, ὁ Πάπας Πῖος XI ζητοῦσε νὰ εἶναι ὁ κινηματογράφος ἓνα ὄργανο μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς καὶ ὄχι καταστροφῆς καὶ διαφθορᾶς. Τὸ 1936 βγγῆκε ἡ Ἐγκύκλιος «Vigilanti Cura», ἀφιερωμένη ὀλόκληρη στὸ πρόβλημα τοῦ κινηματογράφου. Ὁ Πάπας ζητοῦσε ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους ὅλου τοῦ κόσμου νὰ δημιουργήσουν καὶ νὰ προωθήσουν εἰς ὅλας τὰς χώρας μιᾶ δυναμικὴ κίνησις, πού θὰ μπούκοτάριζε τὶς κακὰς παραγωγὰς καὶ θὰ εὐνοοῦσε τὰ καλὰ φίλμς.

«Προλαβαίνοντας τὸ κάλεσμα τῆς Ρώμης, ἀρκετὲς χῶρες εἶχαν ἤδη κάνει πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνσι σημαντικὰς προσπάθειες. Γιὰ νὰ κάνουν τὴν κίνησί τους πιὸ ἀποτελεσματικὴ, ἴδρυσαν ἀπὸ τὸ 1928 τὴν «Διεθνῆ Καθολικὴ Ὑπηρεσία Κινηματογράφου». Ἡ ἴδρυσις αὐτοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ ἐπέτρεψε ν' ἀκουσθῆ ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸν κόσμῳ τοῦ φίλμ καὶ νὰ ζυπνήσῃ σὲ μερικὸς ἐπαγγελματίες τοῦ κινηματογράφου τὴν συναίσθησι τῆς ἀπέραντης εὐθύνης τους»¹¹.

Οἱ βασικὲς ἐπιδιώξεις καὶ τὰ ἀντικείμενα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται τὸ O.C.I.C. εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

— Ἡ βοήθεια τῶν ἐθνικῶν ὑπηρεσιῶν Κινηματογράφου—αἱ ὁποῖαι εἶναι αὐτόνομοι εἰς τὴν δρᾶσί των, ἥτις διαμορφώνεται ἐπὶ

10. Revue Internationale du Cinéma, Numero Spécial sur l'OCIC 62, 20 Mai 1962.

11. Περιοδικὸν Σκαπάνη, ἀρ. 8. σελ. 12.

έθνικῶν πλαισίων—διὰ νὰ ἀναπτύξουν τὸ πρόγραμμά των εἰς τὴν χώραν των.

—Ἡ βοήθεια αὐτῶν τῶν ἐθνικῶν Ὑπηρεσιῶν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μεταξύ των, ὥστε νὰ ἀξιοποιοῦν ἀμοιβαίως τὴν πειρὰν των καὶ τὰς πληροφορίας των.

—Ἡ ἐκπροσώπησις τῶν ἐθνικῶν Ὑπηρεσιῶν εἰς Διεθνεῖς Ὁργανισμούς, δημοσίους ἢ ἰδιωτικούς.

—Ἡ παρουσία τοῦ O.C.I.C. ὡς κέντρου μελέτης καὶ πληροφοριῶν τῆς κινηματογραφικῆς δράσεως δι' ὅλοκληρον τὸν κόσμον.

—Ἡ προώθησις τοῦ ἀγῶνος ὅταν αὐτὸς ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς ἐθνικῆς δράσεως καὶ ἡ τοποθέτησις του ἐπὶ βάσεως διεθνοῦς.

Ἐν τῇ πραγματοποιήσει τῶν ἀνωτέρω ἐπιδιώξεων του τὸ O.C.I.C. ἀναπτύσσει μίαν πολυμερῆ δραστηριότητα.

—Ἐρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς καλλιτέχνους ἢ τοὺς παραγωγοὺς καὶ προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἐπηρεάσῃ, ὥστε νὰ ἐπιδιώξουν τὸ γύρισμα καλῶν ταινιῶν.

— Προσφέρει ἐνίσχυσιν, πνευματικὴν, ὑλικὴν, τεχνικὴν ὅπου βλέπει μίαν σοβαρὰν προσπάθειαν, ὥστε νὰ δημιουργηθοῦν καὶ νὰ προωθηθοῦν αἱ καλαὶ ταινίαι.

—Ἐνισχύει ἰδιαίτερος τὰς προσπάθειας πρὸς δημιουργίαν κατὰλλήλων διὰ τὴν νεότητα φίλμς.

—Ἐπιδιώκει διὰ τῶν ἐπισήμων περιοδικῶν του καὶ διὰ φυλλαδίων καὶ ἄλλων ἐκδόσεων, τὴν δημιουργίαν κινηματογραφικῆς συνειδήσεως, τόσον μεταξύ τῶν νέων, ὅσον καὶ μεταξύ τῶν ὀρίμων.

—Ἐλέγχει καὶ κατατάσσει τὰ φίλμς εἰς διαφόρους κατηγορίας, πρὸς πληροφορίαν τοῦ κοινοῦ.

— Προκηρύσσει διαγωνισμοὺς καὶ ὀρίζει βραβεῖα καὶ ἐπαίνους διὰ τὰ ἀξιολογώτερα ἔργα.

Ὅπως διακρίνει κανεὶς, αἱ προοπτικαὶ τοῦ ὁργανισμοῦ τούτου εἶναι εὐρύταται. Καὶ ἐὰν δὲν ἀνακόπτουν τελείως τὴν παραγωγὴν φαύλων ταινιῶν, συντελοῦν εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ καλῶν τοιούτων, ἀλλὰ καὶ προφυλάσσουν πολλοὺς ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κακοῦ κινηματογράφου.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς διεθνοῦς ταύτης ὁργανώσεως, ὑπάρχουν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ «ἐθνικαὶ ὑπηρεσίαι», αἱ ὁποῖαι ἀξιοποιοῦν τὸ ὑλικὸν τῆς Διεθνοῦς Ὁργανώσεως καὶ τὸ προωθοῦν εἰς τὴν χώραν των. Τοιαῦται ὑπηρεσίαι ὑπάρχουν εἰς τὰς περισσοτέρας χώρας τῆς Εὐρώπης. Εἰς δὲ τὴν Ἀμερικὴν ἢ ἀντίστοιχος ὁργάνωσις εἶναι ὄχι μόνον ἐθνικὴ, ἀλλὰ καὶ διομολογιακὴ. Πρόκειται περὶ τῆς Nation Legion of Decen-

ey (Ἐθνικὴ Λεγεὼν ἀξιοπρεπείας), εἰς τὴν ὁποίαν μετέχουν ἐκτὸς τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Ὁρθόδοξοι καὶ Διαμαρτυρόμενοι.

Κυρία ἐπιδιώξεις τῶν ἐθνικῶν τούτων κέντρων εἶναι ἡ κριτικὴ τῶν ἔργων, ποὺ παίζονται εἰς τὴν περιοχὴν των καὶ ἡ ἐκδοσις δελτίου πληροφοριῶν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀρκετοὶ καὶ δὴ γονεῖς, κρίνουν ἂν πρέπει νὰ ἐπισκεφθοῦν ἢ ὄχι τὸν κινηματογράφον.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης δράσεως εἶναι ἀξιόλογα. Καὶ διότι ἓνα μεγάλο ποσοστὸν τοῦ κοινοῦ προφυλάσσεται, ἀλλὰ καὶ διότι καὶ αὐτοὶ οἱ κινηματογραφισταὶ αἰσθάνονται τὴν ὑπαρξίν ἀντιδράσεως εἰς τὴν ἀνεξέλεγκτον ἐμπορικὴν προβολὴν τῆς κατωτερότητος.

Ὡς παράδειγμα ἀναφέρομεν τὰ ἀποτελέσματα τῆς διαφωτίσεως εἰς μίαν περιοχὴν τοῦ Μεξικοῦ. Οἱ ἰδιοκτῆται τῶν αἰθουσῶν εἶδον κατ' ἀρχὴν τὴν Legion of Decency μὲ περιφρόνησιν. Εἰς διάστημα ὅμως ἐνὸς ἔτους πολλὰ αἰθουσαι ἤρχισαν νὰ ἀδειάζουν, κάθε φορὰ ποὺ προεβάλλετο ἓνα φιλμ ἀπηγορευμένον ἀπὸ τὴν Legion of Decency. Ἐντὸς ὀλίγου δέ, οἱ ἐπιχειρηματῆαι, διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν ἀπώλειαν χιλιάδων («Πέζος»), ἤναγκάσθησαν νὰ καλλιτερεύσουν τὴν παραγωγὴν των.

Εὐ α γ γ ε λ ι κ ῆ Ἐ κ κ λ η σ ί α. Ἡ προσπάθεια τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀντίστοιχος μὲ τὴν προσπάθειαν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν Γερμανίαν ἰδρύθη κατὰ τὸ 1955 τὸ «Filmwerk» (Ἔργον τοῦ φιλμ) τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας (Evangelische Kirche in Deutschland). Ἡ προσπάθεια αὕτη συνεργάζεται μὲ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἓνα σοβαρώτατον τομέα, εἰς τὴν δημιουργίαν κλίματος αὐτοκριτικῆς μεταξὺ τῶν παραγόντων τοῦ Κινηματογράφου (Filmselbstkontrolle).

Ἐπὶ πλέον ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Γερμανίας ἐκδίδει τὸ (Filmbeobachter) Παρατηρητῆς τοῦ Φιλμ, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀντίστοιχον μὲ τὰ ὑπὸ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐκδιδόμενα καὶ ἀποβλέποντα εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ κοινοῦ.

Ἐνας ἐξ ἴσου ἀξιόλογος τομεὺς τῆς προσπάθειας των εἶναι ἡ ἐργασία των διὰ τὴν δημιουργίαν καλῶν φιλμς. Πρὸς τοῦτο ἔχουν ἰδρύσει τὴν Matthias Film Gesellschaft. Αὕτη προμηθεύει διάφορα καλὰ ἔργα ἢ καὶ γυρίζει ἰδικά της. Ἀκόμη, κάθε περιοχὴ ἔχει καὶ τὴν ἰδικὴν της ὑπηρεσίαν, ἣτις περιέρχεται τὰς πόλεις καὶ προβάλλει εἰς τὰς ἐνορίας καλὰ ἔργα ἢ προβαίνει εἰς λῆψιν ἐπικαίρων κλπ.

Ἡ Matthias Film Gesellschaft ἐγύρισε τὴν ταινίαν Frage 7 (Ἐρώτησις 7), ἣτις προεκάλεσε εὐμενέστατα σχόλια εἰς τὴν Γερμανίαν.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Θέματα πρὸς ἀνάπτυξιν εἰς ἐνοριακοὺς κύκλους

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΑΪΚΩΝ ΕΝ Τῇ ΕΝΟΡΙΑΚῇ ΖΩῃ,

Δ'

Τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα χορηγεῖ εἰς τοὺς πιστοὺς διάφορα χάρισματα (Α' Κορ. ιβ', 7), «διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται» (Α' Κορ. ιβ', 11), ἵνα «ἐκαστος, καθὼς ἔλαβε χάρισμα», διακο- νῇ αὐτὸ «ὡς καλὸς οἰκονόμος ποικίλης χάριτος Θεοῦ» (Α' Πέτρ. δ', 10) εἰς αὐξήσιν τοῦ ὅλου μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐν ἀγάπῃ (Ἐφес. δ', 16). Ἡ ὑποδοχὴ τῶν χαρισμάτων τούτων γεν- νᾷ εἰς πάντα πιστὸν τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον νὰ χρησιμοποιο- ῆσθαι ταῦτα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συν- ανθρώπων του καὶ πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ χρησιμοποίησις αὕτη τῶν χαρισμάτων θὰ γίνῃ βεβαίως ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ «ἔπου θέλει πνεῖ» (Ἰωάν. γ', 8), ἀλλὰ καὶ ἐν στενῇ κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ἐν Χριστῷ ἀ- δελφῶν καὶ ἰδίως μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων. Ὅθεν ἡ ἀναγκαιότης τῆς συνεργασίας κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐν τῇ ἐνο- ριακῇ ζωῇ εἶναι προφανὴς καὶ ἐκ τῆς ἐπόψεως ταύτης¹⁹.

*

Τὸ πρῶτιστον καθήκον τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ ἐνοριακῇ ζωῇ εἶ- ναι ἡ χριστιανικὴ μαρτυρία καὶ ὁμολογία. Οὗτοι δεόν νὰ εἶναι τὸ «ἅλας τῆς γῆς» (Ματθ. ε', 13) καὶ «τὸ φῶς τοῦ κόσμου» (Ματθ. ε', 14). Πᾶσαι ἀνεξαιρέτως αἱ ἐκδη- λώσεις τοῦ βίου αὐτῶν δεόν νὰ εἶναι ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, καταυγάζουσαι τὴν ζοφερὰν ἀτμόσφαιραν τῶν μακρὰν τοῦ Χριστοῦ ζών- των καὶ κομίζουσαι εἰς αὐτοὺς τὸ μήνυμα τῆς χριστιανικῆς χα- ρᾶς.

Οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοί, ὅσοι εὗρον ἐν Χριστῷ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν λύτρωσιν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ κινήσουν ὑπὲρ Αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν καὶ νὰ μὴ προβάλλουν τὰ μακάρια ἐν Χριστῷ βιώ- ματα τῆς ψυχῆς των. Οὗτοι, βλέποντες περὶ αὐτῶν τὰ ἐξηπα- τημένα θύματα τῆς ἁμαρτίας παραπαίοντα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σκο- τίας καὶ ἀκούοντες τοὺς ἀναστεναγμοὺς καὶ τοὺς λυγμοὺς αὐτῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνουν ἀδιάφοροι καὶ ἀσυγκίνητοι, ἀλλὰ

19. Ἐνθ' ἀνωτ.

θά σπεύσουν ὡς καλοὶ Σαμαρεῖται νὰ περιθάλψουν τὰς τετραματισμέναις ψυχὰς καὶ καρδίαις.

Οἱ πιστοί, οἵτινες εἶναι ζῶντα μέλη τῆς ἐνορίας καὶ μετέχουν ἐνεργῶς τῆς μυστηριακῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, δὲν παρασύρονται ὑπὸ τῆς ἀνθρωπαρεσκείας, δὲν ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς χαμαιλέοντας, οἵτινες προσαρμύζονται πρὸς τὸ περιβάλλον, ἀλλ' ἐμμένουν σταθεροὶ εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν.

Ἡ ζῶσα χριστιανικὴ ὁμολογία εἶναι ἡ ἀναπνοὴ τῆς ψυχῆς παντὸς ζῶντος μέλους τῆς ἐνορίας καὶ τὸ κατ' ἐξοχὴν διακριτικὸν γνώρισμα τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἡ εἰλικρινὴς ἀγάπη του πρὸς τὸν Σωτῆρα καταυγάζει πάσας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του καὶ ἐκδηλοῦται ποικιλοτρόπως ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ. Ἐπομένως «κρυπτοχριστιανοί» δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐνορίας.

Ἡ χριστιανικὴ ὁμολογία δὲν εἶναι περιστατικόν τι, περιοριζόμενον εἰς μιάν ἄκαρπον θρησκευτικότητα τῶν λόγων, τῶν φυλακτηρίων καὶ τῶν κρασπέδων (Ματθ. κγ', 5), ἕνεκα τῆς ὁποίας βλασφημεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. β', 24), ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι ἡ ἀκτινοβολία μιᾶς ὀλοκληρωμένης ἐμπράκτου χριστιανικῆς ζωῆς. Ἡ χριστιανικὴ ὁμολογία δὲν εἶναι ἀπαύγασμα μιᾶς τυπικῆς ἐξωτερικῆς θρησκευτικότητος, ἀλλ' εἶναι ἡ ἔκφανσις μιᾶς ἐσωτερικῆς οὐσιώδους, παμμεροῦς, συνεποῦς, ἐπιτυχοῦς καὶ ἀρτίας χριστιανικῆς ζωῆς. Ἡ ὁμολογία αὕτη εἶναι τὸ γνώρισμα τῆς εὐσεβείας τοῦ βάρους καὶ οὐχὶ τῆς εὐσεβείας τῆς ἐπιφανείας. Βεβαίως τὰ ζῶντα μέλη τῆς ἐνορίας δὲν εἶναι Χριστιανοὶ ἀναμάρτητοι καὶ κατὰ πάντα τέλειοι. Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖνο, ὅπερ παρέχει νόημα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν, εἶναι ἡ φορὰ πρὸς τὴν τελειότητα, ἡ δυναμικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ αὐτῶν προσπάθεια πρὸς συνεχῆ ἐμπρακτὸν ἐφαρμογὴν τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν.

Ἐκ τούτων καθίσταται προφανές, ὅτι οὐ μόνον ὁ κληρικὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ λαϊκὸς Χριστιανὸς δέον νὰ εἶναι ἐν τῇ ἐνορίᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ ἱεραπόστολος καὶ «συνεργὸς Θεοῦ» (Α' Κορ. ιγ', 9). Οὗτος ἔχει πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀπ. Παύλου: «τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις» (Φίλιπ. δ', 5)· εἶναι προσηνής, πλήρης γλυκύτητος καὶ καλωσύνης· πάντοτε εὐρίσκει τὴν κατάλληλον λέξιν, ἥτις εὐφραίνει τὴν καρδίαν, τὸ λεπτὸν φιλοφρόνημα, ὅπερ δίδει θάρρος καὶ ἐμπιστοσύνην· ἔχει ἀγάπην, ἥτις «μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ ζηλοῖ, οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει» (Α' Κορ. ιγ', 4-7). Ὁ Χριστιανὸς δέον

νά εἶναι πάντοτε φιλομειδής, στοργικός, άνεκτικός, συγκαταβα-
τικός, άνεξίκακος, εκπρόσωπος τοῦ πλέον εὐγενοῦς ἱπποτισμοῦ²⁰.

Όταν ἐν μιᾷ ἐνορία ὑπάρχουν πολλά τοιαῦτα ζῶντα μέλη,
τότε οἱ κληρικοὶ θά ἔχουν θαυμασίους συνεργάτας εἰς τὸ ἔργον
αὐτῶν, ὅπερ ἀποβλέπει εἰς τὸ νά καταστήσῃ λόγω τε καὶ ἔργω
γνωστὸν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ νά μεταδώσῃ τὴν σω-
τηριώδη Χάριν του. Ἡ μαρτυρία αὐτοῦ τούτου τοῦ χριστιανι-
κοῦ βίου καὶ τὰ καλὰ ἔργα, ἅτινα ἐκτελοῦνται ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι,
ἔχουν τὴν δύναμιν νά ὀδηγοῦν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν πίστιν
καὶ εἰς τὸν Θεόν. Τόσον διὰ τοὺς κληρικούς, ὅσον καὶ διὰ τοὺς
λαϊκοὺς εἶναι δυνατὸν νά ἀληθεύουν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου: «Οὕ-
τω λαμπάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴ-
δωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν
τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. ε', 16).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

(Συνεχίζεται)

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου
Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

---

20. Κωνσταντίνου Καλλινίκου, Πρακτικά ὁμιλίας εἰς τὰ Κυρια-
κὰ Εὐαγγέλια², Ἀθήναι 1930, σ. 352-353.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἀνακοινοῦνται, ὅτι ἡ δι' ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβου-
λίου τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Κλήρου Ἑλλάδος (TAKE) συστα-
θεῖσα Ἐπιτροπὴ κρίσεως αἰτήσεων δανείων ἐνέκρινε ἀπάσας τὰς
μέχρι 19 Ἰουλίου 1968 ὑποβληθείσας αἰτήσεις ἀπλῶν δανείων.

Ὡσαύτως ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς ἡ χορηγήσις
ἐννέα στεγαστικῶν δανείων εἰς ἡσφαλισμένους τοῦ TAKE ἐκ τοῦ
ἀδιαθέτου ὑπολοίπου τῆς ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς χορη-
γηθείσης τὴν 22 Σεπτεμβρίου 1967 σχετικῆς πιστώσεως.

Σημειοῦται, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ TAKE χορηγούμενα στεγαστικὰ
δάνεια δύνανται νά ἀνέλθουν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 100.000 δραμῶν,
χορηγοῦνται δὲ ταῦτα διὰ τὴν ἀπόκτησιν στέγης ὑπὸ τῶν ἡσφαλι-
σμένων ἢ συνταξιούχων εἰς τὸν τόπον, ἐνθα οὗτοι κατοικοῦν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23ῃ Αὐγούστου 1968.

Ἐκ τοῦ Τμήματος Δανείων

Ἐπὶ τῇ 30ῇ ἐπετείῳ ἀπὸ τοῦ θανάτου του.

(†) Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Α΄

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Μὲ τὸν θάνατο τοῦ μέσου ἀνθρώπου, ἡ ἀνάμνησίς του, μέρα με τὴν μέρα, ἀδυνατίζει καὶ τελικὰ σβήνει καὶ χάνεται στὰ γη-ρατειὰ τοῦ χρόνου. Εἶναι καὶ αὐτὸ μία ἐκδήλωση τῆς ἀνθρωπί-νης ματαιότητος, ἓνα παρακολούθημα τῆς φθορᾶς. Χιλιάδες χι-λιάδων ἀνθρώποι, μεγάλοι καὶ μικροί, πλούσιοι καὶ φτωχοί, πρὶν ἀπὸ μᾶς ἔζησαν μὲ χίλιων εἰδῶν μέριμνες, σκέψεις, φιλο-δοξίες καὶ ὅμως τὴν ὑπαρξί τους σπάνια κανεῖς τὴν ὑποψιάζε-ται.

Τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο, ὅμως, συμβαίνει στὴν περίπτωσι ἀν-θρώπων ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ μεγαλείου. Ἡ μνήμη των δὲν σβήνει μὲ τὴν διαδρομὴ τοῦ χρόνου. Δαμάζει τὸν ἀδάμαστο καὶ ζῆ παρὰ τὸν θάνατο. Ἡ μορφὴ τους δὲν χάνεται στὰ βάθη. Μᾶς προσεγγίζει, ὄλο καὶ περισσότερο μεγαλωμένη. Γίνεται γιὰ μᾶς πότε ὁ φωτεινὸς φάρος μέσα στὸ κατασκότεινο πέλαγος τῆς ζωῆς, πότε τὸ δρόσημο ποὺ ξεχωρίζει τὰ ὄρια τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ πότε ἡ διδασκαλία τῆς μεγάλης προῆς.

Αὐτὸ τὸ φαινόμενο, τὸ ἀναμφισβήτητα διαχωριστικὸ τῶν «μεγάλων» ἀπὸ τοὺς μικροὺς, εἶναι, ἀσφαλῶς, σφραγὶς τοῦ Θε-οῦ, ποὺ φανερώνεται ἀθόρυβα, χωρὶς ἀνθρώπου μεσολάβησι καὶ ἀθόρυμα, χωρὶς ὁποιαδήποτε ψυχικὴ ἢ πνευματικὴ προετοι-μασία. Δὲν εἶναι ἀπλῶς τὸ ἐγκώμιο τῆς μνήμης τοῦ δικαίου, ποὺ ξεκινᾷ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τελειώνει σ' αὐτούς. Εἶναι τὸ δεῖγμα τῆς αἰωνιότητος, ποὺ μᾶς περιβάλλει καὶ στὴν ὁποία οἱ μικροὶ ζοῦνε μόνον στιγμές.

Ἐνας τέτοιος «μεγάλος» ἦταν καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθη-νῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος (1868 -1938). Ὅσον κι' ἂν φεύγη κι' ἂν χάνεται μακρὰ ἀπὸ τὴν θύ-μησί μας ἡ χρονολογία τῆς ἀναχωρήσεώς του ἀπ' αὐτὴ τὴν ζωὴ, τόσον αὐτὸς μὲ ἐπιμονὴ μᾶς πλησιάζει. Ὅσοι γνώρισαν ἀπὸ κοντὰ τὴν προσωπικότητά του ἢ τὴν συμβολὴ του στὰ θέματα τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς Ἐπιστήμης δὲν ἔχουν διαφορετικὴ γνώ-μη. Δὲν κράτησε μόνον τὸν ἑαυτὸ του στῆς Σοφίας τὰ πλαίσια. Ἡ ἀγιότης τοῦ βίου του, αὐτὴ ἡ παροιμιώδης πραότης καὶ ἡ ἀφθαστη καλωσύνη του, ἦλθε σὰν συμπλήρωμα καὶ κατέληξε νὰ τοῦ χάριση ἓναν ἀνυπέροβητο χαρακτήρα, μὲ ὅλα τὰ χαρί-σματα ποὺ δίνει ἢ ἀπὸ τὸν Χριστὸν πηγάζουσα καὶ πρὸς Αὐτὸν

κατευθυνομένη ἀγάπη, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε μόνον σκοπὸν, ἀλλὰ καὶ μέσον.

Δὲν ἀξίζει μόνον ὁ σκοπός. Ἄξια ἔχει καὶ ὁ δρόμος πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὰ μέσα πὸν χρησιμοποιεῖ ὁ καθένας γιὰ νὰ τὸν φθάσῃ. Καὶ αὐτὸν τὸν δρόμο πὸν ἀκολούθησεν ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος θὰ προσπαθῆσω νὰ δείξω στοὺς ἀναγνώστες τῶν γραμμῶν αὐτῶν. Δὲν ἀποβλέπω στὴν ἀνάπτυξι τοῦ μεγάλου ἀρχιερατικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ του ἔργου. Θὰ ἔπρεπε καὶ «εἰδικός» νὰ εἶμαι καὶ τόμους ὀλόκληρους νὰ γράφω. Θέλω, ὁμῶς, νὰ διὰ σὼ σὼ ὅσα γνωρίζω γύρω ἀπὸ τὴν ζωὴ του, ὅλα αὐτὰ πὸν δὲν ἔχουν δευτερεύουσα σημασία, γιὰτὶ φανερώουν τὴν δύναμι τῆς μεγάλης προσωπικότητος καὶ τῆς υπέρροχης ἀρετῆς του. Νὰ ἀναμεταδώσω αὐτὰ τὰ χαριτωμένα «στιγμιότυπα», τίς λεπτομέρειες πὸν ἀπροετοίμαστα καὶ ἀθόρυμητα γίνονται καὶ χάνονται, καὶ πὸν φλόγα συνθέτον τὴν προσωπικότητα, ὅλα αὐτὰ πὸν εἶχα τὴν εὐτυχία κοντά του ν' ἀπολαύσω, ἢ τὴν εὐκαιρία, ἀπὸ ἀνθρώπους δικούς του, φίλους του, μαθητὰς του, γνωστούς του, νὰ ἀκούσω. Καὶ τὸ κάνω γιὰτὶ πιστεύω ὅτι κάθε ἓνα ἀπ' αὐτὰ εἶναι καὶ ἓνα στολίδι, μιὰ διδασκαλία, πὸν θὰ εἶναι μεγάλο κοῦμα ἄν, ἀπὸ ἀμέλειά μου, χαθῆ. . .

Ἔτσι πιστεύω ὅτι προσφέρω κάτι. Μιὰν ὑπηρεσία, πὸν μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι τὸ τέλειο γιὰ τὴν περιήλωσι καὶ γιὰ τὸν ἄνδρα πὸν στὴν ζωὴ, ὅσον καὶ ἄν θέλησε νὰ εἶναι ὁ ἔσχατος, στάθῃκε — κατὰ τὴν θεία ἐπαγγελία — πάντοτε πρῶτος.

Α'.

Η ΜΑΔΥΤΟΣ

17 Ἰουλίου 1868.

Μάδυτος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Στὴν καρδιὰ τῆς Σουλτανικῆς Τουρκίας, πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Βασιλίδος τῶν Πόλεων, στὴν εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔναντι τῆς ἀρχαίας Ἀβύδου, ἦταν ἡ σήμερα κατακαυμένη καὶ ξερριζωμένη, ἀλλὰ τότε ἀνθηρὰ ἑλληνικὴ Μάδυτος (ἢ «Μάϋτο»), ἡ πόλις τῆς Χερρονήσου. Κοντὰ στὴ γαλανὴ καὶ πλούσια σὲ ἀλιεύματα θάλασσά της, εἶχεν ἓνα πληθυσμὸ καθαρὰ ἑλληνικὸ μὲ δύο ἕως τρεῖς — τὸ πολὺ — Ἑβραίους καὶ πέντε ἕως δέκα Τούρκους, πὸν μὲ τὸν Καϊμακάμη, ἔπρεπε, γιὰ νὰ ζήσουν, νὰ ξεύρουν ἑλληνικά. Ἐκκλησιᾶς περήφανες, σχο-

λειά ἑλληνικά ἐξαίρετα, μεριμνοῦσαν νύκτα καὶ μέρα γιὰ τὴν διατήρησι τοῦ ζωηροῦ καὶ ἐργατικοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου στὴν προαιώνια πίστι τῶν πατέρων καὶ στὸ ἀγνὸ φρόνημα τὸ ἑλληνικὸ καὶ γιὰ τὴν ἀδιάκοπη συνέχισι τῆς μεγάλης παραδόσεως τῆς παναρχαίας Μαδύτου, πού εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ σειρά ὀλόκληρη Ἀρχιερέων μὲ ἐπικεφαλῆς ἕναν Ἅγιο, τὸν Ἅγιο Εὐθύμιο, Ἐπίσκοπο Μαδύτου.

Μέσα σ' αὐτὴν τὴν φανατικὰ Ἑλληνικὴ γωνιά, τὴν 1ην Ἰουλίου τοῦ 1868, γεννήθηκε ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, δευτερότοκος γυιὸς μιᾶς πτωχῆς Μαδυτινῆς ἱερατικῆς οἰκογενείας, πού ὠνομάσθηκε Χρυσόστομος, εἰς ἀνάμνησιν κάποιου καλογῆρου θείου του, μοναχοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Πατέρας τοῦ νεογεννήτου ἦταν ὁ ἐφημέριος τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Μαδύτου, ὁ Παπανέστης Δημητριάδης, πού βαπτισμένος («Νέστωρ»), παραμορφώθηκε μὲ τὴν ἰδιάζουσα μαδυτινὴ προφορὰ σὲ «Νέστος», κατέληξε στὸ «Ἀνέστης» καὶ τελικὰ ἐξελληνίσθηκε μὲ τό... «Ἀναστάσιος»! Ὁλην αὐτὴ τὴν μεταμόρφωσι τὴν ὑπέστη καὶ τὸ ἐπώνυμο «Δημητριάδης», πού τελικὰ κι' αὐτὸ χάθηκε μεταξὺ πατέρα καὶ παιδιῶν, πού σὰν παπαδόπουλα, πῆραν φυσικώτατα τὸ ἐπώνυμον «Παπαδόπουλος». Φυσικὴ, ἄλλως τε, κατάληξις ἐπωνύμου σὲ μιὰ χώρα — ὅπως, τότε, ἡ Σουλτανικὴ Τουρκία, — ὅπου πρώτη θέσι εἶχε τὸ ὄνομα καὶ τὸ πατρώνυμον καὶ πού τὸ «ἐπώνυμον» πάλευε νὰ ἐπιζήσῃ ἀνάμεσα στὰ παρατσούκλια καὶ τ' ἄλλα προσωνύμια.

Μέσα σ' αὐτὴν τὴν λευϊτικὴ οἰκογένεια, πού ἐξελίχθηκε μὲ τὰ χρόνια σὲ πολυμελῆ, μὲ ἕνδεκα παιδιά, παρὰ τὴν φτώχεια, οἱ ἀρχεὲς τῆς ὑγείας στέριωσαν τὸ ψυχικὸ, ἠθικὸ καὶ πνευματικὸ οἰκοδόμημα τοῦ μικροῦ Χρυσοστόμου, χάρις τόσον στὴν πατρικὴ συμβολή τοῦ «Πάπα — Ἀνέστη», ὅσον καὶ τῆς συζύγου του καὶ μητέρας τοῦ Χρυσοστόμου, τῆς Φωτεινῆς τὸ γένος Σκουλιῆ.

Στὸ αὐστηρὸ περιβάλλον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, μπροστὰ στὴν θαυματουργὴ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου (πού ἡ εὐλάβεια ἐνὸς Μαδυτινοῦ διέσωσε ἀπὸ τὴν καταστροφὴ, στὴν φοβερὴ πυρκαϊὰ τῆς Μαδύτου, κατὰ τὸν πρῶτο Παγκόσμιον Πόλεμον, καὶ ἐγκατέστησε στὴν Ἀθήνα, στὸν φερόνυμο Ναὸ τῆς Ν. Μαδύτου), ἐκεῖ ὁ Χρυσόστομος πέρασε τὴν φωτεινὴ πύλη τῆς Ὁρησκείας τοῦ Ταπεινοῦ. Ἐκεῖ διδάχθηκε τὰ πρῶτα ἱερὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα, μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἦταν ταγμένον νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ ἐξυψώσῃ.

Ὅταν, ὕστερα ἀπὸ χρόνια στὰς Ἀθήνας, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηναίων καὶ πάσης Ἑλλάδος, προσκυνοῦσε στὸν νεοϊδρυμένο

Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Ν. Μαδύτου τὴν ἴδια Ἅγία Εἰκόνα τοῦ Προστάτου τῶν παιδικῶν χρόνων, ἡ συγκίνησις του ἦταν ἀπέραντη. Στὴν θεμελίωσι τοῦ Ἰ. Ναοῦ τῆς Νέας Μαδύτου, ἔξω ἀπὸ τὴν Ν. Φιλαδέλφεια τῶν Ἀθηνῶν, αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ ἐμπνευστὴς τῆς ὀνομασίας τῆς νέας ἐκκλησίας καὶ τοῦ νέου Οἰκισμοῦ. Καὶ ἔτσι, κατὰ κάποιον τρόπο, ξαναζωντάνευε τὶς ἀναμνήσεις τῶν παιδικῶν του χρόνων.

Ἐκεῖ, στὴ σήμερα κατακαυμένη Μάδυτο, τὴν ἑλληνικὴ γῆ, ὁ Χρυσόστομος ποτίσθηκε μὲ τὸ ἀθάνατο νερὸ τῆς φυλῆς, τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος, καὶ ἐνστερνίσθηκε τὸ ἰδανικὸ τῆς Ἐλευθερίας, μὲ τὸ ὁποῖον ζοῦσαν καὶ πέθαιναν γενεὲς γενεῶν τῶν προπατόρων του. Ἐκεῖ τέλειωσε, προσηλωμένος στὸ καθῆκον, τὶς προκαταρτικὲς του σπουδές, αὐτές, ποὺ θὰ ἀποτελοῦσαν τὸ θεμέλιο μιᾶς ὑπέροχης πνευματικῆς ἀναπτύξεως. Καὶ πάντα τὸν συγκινοῦσε καὶ τοῦ ἔφερε τὴν εἰκόνα τῆς πρωτάνθιστης νιότης του «κοντὰ στ' ἀκρογιαλί, στὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερη, στὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατιὰ τὴν μεγάλη» τόσον τὸ ἄκουσμα ὀλίγων λέξεων ἢ φράσεων μὲ τὴν ἰδιότυπη «μαυτιανή» προφορά, ὅσον καὶ ἡ εὐωδία τῆς ἀσύγκριτης μαδυτινῆς ἀκρεατομπλουγουρόπηττας», ποὺ κι' αὐτὴ σὰν ἀναμφισβήτητα γνήσιο μαδυτινὸν προῖον ἔχασε στὸ διάβα τοῦ χρόνου τὴν βυζαντινὴν του ὀνομασίαν «μανδυλάκια» — ἀπὸ τὰ «μανδυλάκια» τοῦ φύλλου τῆς ζύμης μέσα στὰ ὁποῖα τυλίγεται ἡ γέμισις της καὶ κατέληξε... — ἄλλοίμονον! — στὴν σύντμησι καὶ τὴν παραφθορὰ τοῦ «μαντί»!

Β'.

ΤΑ ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Εἶχε πατήσει πιά τὰ 17 του χρόνια, τὴν κρίσιμη ἐφηβικὴ ἡλικία, καὶ τότε, ὠδηγημένος ἀπὸ τὸν ἱερέα πατέρα του, ποὺ μὲ ἐπιτυχία ἔκανε τὴν διάγνωσι τοῦ ἱερατικοῦ ζήλου του, ξεκίνησε γιὰ τὴν Πόλι τῶν ὀνείρων κάθε Ἑλληνα καὶ ἰδιαιτέρα κάθε ραγιαῖ, τὴν Κωνσταντινούπολι, ἐκεῖ ποὺ λειτουργοῦσε ἄψογα ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, τὸ μεγάλο καὶ αἰωνόβιο πνευματικὸ κέντρο, ποὺ ἱδρυσεν ὁ Πατριάρχης Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, μετὰ τὴν Ἀλωσι, καὶ ποὺ ἐξακολουθοῦσε μέσα στὶς ἀτέλειωτες δυσκολίες καὶ τὸ σκοταδισμὸ τῆς Τουρκοκρατίας νὰ φωτίζῃ τὸν σκλάβο Ἑλληνισμό.

Ἐκεῖνη, περίπου, τὴν ἐποχὴ, ὁ μεγαλεπίβολος Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ', μὲ ἄφθονα χρήματα, δοσμένα μὲ ἀπρόκλητη προθυμία καὶ φιλογενῆ ἀγάπη ἀπὸ ζαπλοῦτους Ἑλληνες, εἶχε κτί-

σει, κοντά στο Πατριαρχικό Κέντρο, το μεγαλοπρεπέστατο οικοδόμημα της Σχολής αυτής, στις τάξεις της οποίας ο νεαρός Χρυσόστομος γράφτηκε μαθητής, με σκοπό της πλημμυρισμένης από ένθουσιασμό έφηβικής ψυχής του, σύμφωνα με την μαδυτινή παράδοσι, να γίνη μιὰ μέρα κληρικός.

Ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν πράγματι Μεγάλη ἐκείνη Σχολὴ διατηρήθηκε μέχρι τέλους. Καὶ δείγμα τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἦταν τὸ γεγονός, ὅτι ὅταν ὀλίγους μῆνες πρὸ τοῦ θανάτου του ὁ εἰς τὰς Ἀθήνας Σύνδεσμος τῶν Μεγαλοσχολιτῶν τοῦ ἀνεκοίνωσε, ὅτι τὸν ἐξέλεξε ἐπίτιμο μέλος του, ἐθεώρησε τὴν ἐκλογή του ἐκείνη σὰν «μεγάλῃ τιμῇ», γιατί ἀπὸ τὴν Σχολὴ αὐτῆ, με «τὸ ἔνδοξον παρελθόν» οἱ μαθηταὶ της, ὅπως εἶπε, παρέλαβον «λαμπάδα φωτός», τὴν ὁποίαν εἶχαν ὑποχρέωσι «νὰ διατηρήσωσιν εἰς τὰς ψυχὰς των ἄσβεστον» (ἄρα Ν.Ε. Ἐλεοπούλου, εἰς Δελτίον Μεγαλοσχολιτῶν, Ἰανουάριος 1940, σελ. 64-66.— Ποντιακὰ Φύλλα ἔτος Β', τεύχ. 15, Μάιος 1937 σελ. 114).

Τὸν ἐπόμενον χρόνον (1886) ὁ Χρυσόστομος, γιὰ πρώτη φορά, φόρεσε τὸ τιμημένο ράσο, αὐτὸ ποῦ, ὕστερα ἀπὸ χρόνια, ἐπρόκειτο νὰ ὑπηρετήσῃ σὰν λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου «ἄχρι θανάτου». Καὶ τὸ φόρεσε, γιατί πραγματοποιῶντας τὸ παιδικὸ ὄνειρο, ἔγινεν, ἐπὶ τέλους, ἱεροσπουδαστής, μαθητὴς τῆς «Κατωτέρας Ἱερατικῆς Σχολῆς Κωνσταντινουπόλεως», ἰδρυμένης στὴν δραστήρια περιοχὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπὸ τὰ 1874 καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Χίου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Β' (1873-1878).

Τὸν ἄλλο, ὅμως, χρόνον (1887) ὁ νεαρὸς Χρυσόστομος, ἄγνωστο γιὰ ποῖο λόγο, ἀφῆκε τὰ θρανία τῆς Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ ξεκίνησε, μετὰ ἀπὸ μικρὴ ἐπίσκεψιν στὴν πατρίδα, γιὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, γιὰ νὰ ἐγγραφῇ ἐκεῖ μαθητὴς τῆς περιώνυμης Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ.

Ποιὰ ἦταν αὐτὴ ἡ Σχολὴ καὶ ποιὰ ἀκτινοβολία εἶχε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ὅλοι ὅσοι εἶχαν σχέσι με τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ τὴν Θεολογίαν μπορούσαν νὰ ἐκτιμήσουν. Σ' ἓνα περιβάλλον πανέμορφο, μέσα στὴν κατάφυτη κοιλάδα Μουσάλαμπε, δυτικὰ τῶν Ἱεροσολύμων, ὀρθώνεται καὶ σήμερα ἡ περίφημη γιὰ τὴν ἱστορίαν της Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, με τὴν μεγάλη ἐκκλησίαν της, με τὶς θαυμάσιες ἰβηρικὰς εἰκόνες καὶ τὸ ἐπιβλητικὸ κωδωνοστάσιον. Σ' αὐτὴν, κτισμένη ἀπὸ τὸν Ἰβηρα ἡγεμόνα Τατιανό, ἔμεινεν ὁ τροπαιοῦχος Ἡράκλειος, ὅταν ἔφερε ἀπὸ τὴν νικημένη Περσίαν τὸν Τιμίου Σταυρὸ καὶ ἐκεῖ στὰ 1855, ὁ ὄραματιστὴς Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Β' τῶν Ἱεροσολύμων ἱδρυσε τὴν Θεολογικὴ Σχολή, ἡ ὁποία, ὅμως, διέκοψε

τὴν λειτουργία της στὰ 1876 ἐλλείψει χρημάτων. Στὰ 1881, ἡ Σχολὴ ξανάνοιξε τὶς πύλες της, γιὰ νὰ τὶς ξανακλείσῃ πάλιν στὰ 1888, ἐξ αἰτίας — ποίων ἄλλων; — πάλιν τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν τοῦ Ἁγίου Τάφου. Καὶ πάλιν ὅμως, γιὰ τρίτη φορά, ἀνοιξε στὰ 1893, γιὰ νὰ λειτουργήσῃ μέχρι τῆς πατριαρχείας τοῦ Δαμιανοῦ τοῦ Α', κατὰ τρόπον ὑποδειγματικὸ καὶ νὰ ξανακλείσῃ τότε καὶ πάλιν τὸν τρίτο κύκλο τῆς ἀλησμόνητης πνευματικῆς της ζωῆς.

Σ' αὐτὴ τὴν δευτέρῃ ἐποχῇ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὰ Ἱεροσόλυμα, θέλησε, μὲ τὴν ἐλπίδα κάποιας Ἁγιοταφικῆς προστασίας, ὁ Χρυσόστομος νὰ ἐγγραφῇ μαθητῆς της. Ἐφθασε στὴν Ἁγία Πόλι στὶς 24 Σεπτεμβρίου 1887, φτωχός, πολὺ φτωχός, καὶ ἀνύποπτος γιὰ τὰ ἐμπόδια ποὺ θὰ συναντήσῃ. Καὶ μέσα στὴν φτώχεια του ἐκείνην εἶχε τὶς ἐλπίδες του στηριγμένες στὸ Θεό, στῆς πατρικῆς εὐχῆς τὴν ἐνίσχυσι καὶ στὰ συστατικὰ γράμματα μὲ τὶς θερμὲς παρακλήσεις τοῦ πατέρα του πρὸς τὸν ἐκ Μαδύτου καταγόμενον ἐπίσκοπον Λύδης Γρηγόριον (τοῦ κλίματος τῶν Ἱεροσολύμων).

Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων ἦταν τότε ὁ Νικόδημος (1883-1890). Αὐθαίρετος καὶ φίλος τῆς ρωσικῆς παλαιστινείου πολιτικῆς, εἶχε ἔλθει ἤδη σὲ ρῆξι, ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάρρησίν του, πρὸς τοὺς καθηγητὰς τῆς Σχολῆς, καὶ διέταξε τὸ κλείσιμό της, ἀδιαφορῶντας γιὰ τὶς συνέπειες. Χρειάσθηκε τότε κόπος γιὰ νὰ μεταπεισθῇ ὁ Πατριάρχης καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ στὰ 1884 τὴν λειτουργία της, κάτω ὅμως ἀπὸ τὸ φάσγανον τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν φοβερὴ δίνῃ τῆς περιπλοκῆς ἐφθασεν ὁ νεαρός καὶ πτωχός Χρυσόστομος, γιὰ νὰ βρεθῇ ἀπὸ μέρα σὲ μέρα μπροστὰ στὰ ἀπροσδόκητα καὶ ἀλλεπάλληλα «ὄχι», ποὺ προτάχθηκαν σὰν πελώρια τείχη γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν εἴσοδό του. Καὶ ἦταν αὐτὰ ποὺ ἀνεφέροντο στὸ περιορισμένον ἀριθμὸ εἰσόδου μαθητῶν καὶ στὴν περικοπὴ τῶν οἰκονομικῶν ἐφοδίων.

Πῶς ὁ Χρυσόστομος κατῴρθωσε νὰ ἐγγραφῇ στὴν Σχολὴ ἐκείνη, στὸν πνευματικὸν ἀμπελῶνα τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς τὸν προώριζε γιὰ νὰ ἐργασθῇ καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀναδείξῃ σὰν Καθηγητῆς καὶ Σχολάρχης της, ἀξίζει ν' ἀφεθῇ ὁ ἴδιος νὰ τὸ διηγηθῇ, ἀφοῦ διασώθηκε ἢ ἀπὸ 23ης Ὀκτωβρίου 1887 μακροσκελῆς, ἀλλὰ γραμμμένη μὲ περισσὴ χάρι ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν σεβάσμιον ἱερέα πατέρα του. Σ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολή, γραμμμένη ἀπὸ ἓνα 19-χρονο ἐφηβο, πρέπει νὰ θαυμασθῇ ὄχι μόνον ἡ σαφήνεια καὶ τὸ ἄψογο λεκτικὸν ὕφος τοῦ ἐπιστολογράφου, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπέροχο

ἦθος ἀκόμη καὶ ὁ ἠφαιστειώδης ἐνθουσιασμός, ποῦ κρυβόνταν κάτω ἀπὸ τὴν ἡρεμὴ ἐπιφάνεια τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Χρυσοστόμου, μπροστὰ στὸν ὅποιον, σὲ ὄλη του τὴν ζωὴ, τὰ ἐμπόδια δὲν ἦταν παρὰ ἀφορμὴ μόνον τωνώσεως τοῦ ἀγῶνος του.

Γράφει λοιπόν:

Ἱεροσόλυμα, 23 Ὀκτωβρίου 1887

Εἰς Μάδυτον

Σεβαστέ μοι Πάτερ,

Πραγματικῶς αἰσθάνομαι θλίψιν ἐν τῇ καρδίᾳ μου κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν προτίθεμαι νὰ σᾶς γράψω, ὄχι δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀλλὰ διότι μὴν ὀλόκληρος παρῆλθεν ἀφ' ὅτου σᾶς ἔγραψα καὶ μέχρι τῆς ὥρας καὶ στιγμῆς ταύτης ἀπάντησιν δὲν ἔλαβον. Τί συμβαίνει; Ἐχάθη ἀράγε ἡ ἐπιστολή μου ἐκείνη, ἢ ὑμεῖς δὲν ἔχετε καιρὸν νὰ ἀπαντήσητε; Τὸ δεύτερον κατ' οὐδένα τρόπον δύναμαι νὰ τὸ πιστεύσω, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ πρῶτον, ἀλλὰ ὅ,τιδῆποτε καὶ ἂν συμβαίη, τοῦτο μοὶ προξενεῖ λύπην καὶ μὲ θέτει εἰς μεγάλας ὑποψίας. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ὅμως, τὸ πρᾶγμα, λαμβάνω ἤδη εἰς χεῖρας τὸν κάλαμον, ἵνα σᾶς γνωστοποιήσω τὰ κατ' ἐμέ. Ἄμα ἔφθασα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, κατὰ τὴν 24ην, πρῶτον καὶ κύριον ἔργον μου βεβαίως ἦτο νὰ παρατηρήσω τὴν ἐργασίαν μου, ἀλλὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἔγραψα πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολὴν ἀναγγέλλων τὰ κατὰ τὴν ἀφιξίν μου, μόλις δ' ἐπρόφθασα εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης νὰ θέσω καὶ τὴν λέξιν «ἐπέτυχον», διότι κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔγραψον τὰς ἐπιστολάς ἔλαβον αἴσιον τέλος ἢ ἐπιτυχία μου. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζω, ὅπως καὶ ἀνωτέρω εἶπον, ἂν ἐλάβατε ἢ ὄχι τὴν ἐπιστολήν μου ἐκείνην, οὐχ ἤττον, ὅμως, περιττὸν κρίνω νὰ ἐπαναλάβω ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔγραψον εἰς ἐκείνην, διότι δὲν σᾶς ἔλεγον ἄλλο παρὰ πῶς καὶ πότε ἔφθασα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Καὶ κατὰ πρῶτον, ὅσον ἀφορᾷ τὴν υἰεῖαν μου γνωρίζετε τοῦτο ὅτι εὐρίσκομαι μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἐν πλήρει υἰεῖᾳ. Κατὰ δεύτερον δὲ λόγον θὰ σᾶς διηγηθῶ πῶς ἐνήργησα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μου. Πρῶτον καὶ κύριον ὁ Θεὸς μὲ ἐφώτισε καὶ ἤλθα εἰς τὴν Πατρίδα. Ἄν δὲν ἤρχόμην, ἀλλὰ κατ' εὐθεῖαν ἐφευγα, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχω, ἐκ τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον, διότι ὄχι τὰ γράμματα ἐκεῖνα τοῦ Ἀμασείας καὶ τοῦ ἐπιτρόπου νὰ εἶχα, ἀλλὰ δὲν ξέρω τίνος ἀνθρώπου καὶ ἂν εἶχον, πάλιν ἦτο ἀδύνατον ἐκ τῶν ἀδυνάτων νὰ ἐπιτύχω διὰ λόγους τοὺς ὁποίους θὰ σᾶς εἶπω κατωτέρω. Ὡστε, ἢ βᾶσις τῆς ἐπιτυχίας μου ἦτο τὸ νὰ ἔλθω εἰς τὴν πατρίδα μου, διότι ἐκεῖ εὐρομεν ἐκείνον τὸν κα-

λὸν ἄνθρωπον, τὸν Θεοδόσιον λέγω, ὅστις μᾶς εἶπε περὶ τοῦ Ἀγίου Λύδης, ὅστις μοὶ ἐχρησίμευσε τὸ μόνον μέσον τῆς ἐπιτυχίας μου, ἄλλως ἢ ἀποτυχία μου ἦτο φανερά, πρόδηλος. Ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἐγράψατε πρὸς τὸν Ἅγιον Λύδης, ὤθησεν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἐπιτυχίαν μου, καθὼς ὁ λόγος θὰ δείξῃ.

Πρὶν νὰ ἀρχίσωσι τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς ἡμῶν, ὁ διευθυντὴς αὐτῆς εἶχε προτείνει εἰς τὸν Πατριάρχην νὰ μὴ δεχθῶσιν, ἐφέτος, νέους μαθητάς, ὁ Πατριάρχης τὸ ἐπαρὰδέχθη καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος τὸ ἐπεκύρωσεν, ὡς ἐκ τούτου ἐπειδὴ ὁ Πατριάρχης εἶχε σκοπὸν νὰ εἰσάξῃ δύο ἀνεψιούς δὲν τοὺς εἰσήγαγε, ἐν τῇ Συνόδῳ ἐπεκύρωσε τὸ πρᾶγμα τοῦτο καὶ ὁ Ἅγιος Λύδης, ὥστε ἐννοεῖτε πόσον σοβαρὰ ἦσαν τὰ πράγματα, ὁπότεν ἦλθον ἐνταῦθα ἐγώ.

Τὴν πρώτην ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξῆλθον εἰς τὴν Ἰόππην εὗρόν τινα ρῶσσον γνωστόν μοι, διότι εἶχεν ἔλθει ἐπὶ ἐν ἔτος εἰς τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν ἐκείνην τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὸν ἐρωτῶ, λοιπόν, τί ζητεῖ ἐνταῦθα, ἀλλ' ἐκεῖνος μοὶ λέγει ὅτι εἶναι γνωστός τοῦ Πατριάρχου, ἦλθε διὰ νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν, ἀλλ' οὔτε αὐτὸς ἠδυνήθη νὰ τὸν εἰσάξῃ, οὔτε, τοῦλάχιστον, ὡς ἀκροατὴν. Δὲν ἠδυνήθη δ' ὁ Πατριάρχης νὰ πράξῃ τοῦτο ἔχι δι' ἄλλην αἰτίαν, παρὰ διότι θὰ ἐσηκῶνοντο ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν κατ' οὐδένα τρόπον ἠδυνήθη νὰ γίνῃ παραδεκτός εἰς τὴν Σχολὴν ὁ γνωστός μοι ἐκεῖνος καὶ διὰ τοῦτο εἶχεν σκοπὸν νὰ μεταβῇ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἀλλὰ οἱ λόγοι του αὐτοὶ μὲ ἔφεραν εἰς ἀμηχανίαν καὶ ἐκ τῆς ἀμηχανίας εἰς ἀπελπισίαν. Ὅστις καὶ ἂν ἦτο θὰ ἀπηλπίζετο ἀκούων τοὺς ἀνωτέρω λόγους. Ἀλλὰ ὅπως καὶ ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα ἀπεφάσισα νὰ ἰδῶ τοῦλάχιστον τὴν Ἱερουσαλήμ, δι' ὃ καὶ ἀνεχώρησα ἐκ τῆς Ἰόππης.

Ἄμα ἔφθασα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, κατὰ πρῶτον ἐζήτησα τὸν Ἅγιον Λύδης, τὸν ὁποῖον εὗρον ἀμέσως καὶ τὸν εἰδοποίησεν ὁ ὑπηρετὴς του ὅτι τὸν ζητεῖ τις κρατῶν καὶ τινα ἐπιστολὴν. Ἐκεῖνος τότε ἐζήτησε τὴν ἐπιστολὴν. Ἐπρεπε, βεβαίως, νὰ περιμένω τώρα νὰ με φωνάξῃ, ἀλλὰ ἀπεφάσισα τὴν ἰδίαν ἐκείνην ὥραν διὰ νὰ προλάβω τὰ πράγματα, ἀπεφάσισα νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Σχολὴν διὰ νὰ ζητήσω τὸν σ. Διευθυντὴν, δι' ὃ καὶ λαβὼν ὁδηγόν τινα ἦλθον εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ, δυστυχῶς, ὁ Διευθυντὴς ἦτο ἀσθενής. Μ' ὅλα ταῦτα ἔστειλα πρὸς αὐτὸν διὰ τοῦ ὑπηρετοῦ τὰς δύο συστατικὰς ἐπιστολάς περιμένων τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἀφοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης του ἀνέγνωσε ταύτας μὲ ἐφώναξε μέσα. Πραγματικῶς, ὁ ἄνθρωπος εὗρίσκετο εἰς μεγάλην λύπην, διότι ἐγνώριζε μὲν ὅτι θὰ ἀποτύχω, ἀλλὰ συγχρόνως ἐγνώριζε

ὅτι δὲν θὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς φίλους του ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸν ἔγραφον, δὲν θὰ τοὺς εὐχαρίσται δὲ διότι δὲν θὰ ἐξεπλήρου τὴν αἰτησίαν των, ὅθεν ὅταν μ' ἐφώναζεν ἀφ' ἐνὸς μὲν μὲ ἔδειξεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχω, ἀφ' ἑτέρου μ' ἔδωκε θάρρος, διότι μὲ ὑπεσχέθη ὅτι κατὰ τὴν αὖριον, ἂν ἀναλάβῃ, θὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν Πατριάρχην.

Αὐτὰς τὰς τελευταίας λέξεις ἐγὼ λαβὼν, τρέχω εἰς τὴν πόλιν, ἀμέσως πηγαίνω εἰς τὸν ἱεράρχην Γρηγόριον, σημειώσατε δὲ ὅτι εἶχον εἰπεῖ εἰς τὸν διευθυντὴν πὼς ἔχω καὶ τὸν Γρηγόριον διὰ νὰ ὁμιλήσῃ. Ὁ Γρηγόριος, ἅμα ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν μου ἐκείνην, πρῶτον βλέπει τὴν ὑπογραφήν, ἀλλὰ ἐτρόμαξεν διότι δὲν ἐγνώριζε διόλου τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος τὸν ἔγραφε, σκέπτεται, συλλογίζεται ποιὸς νὰ εἶναι ἄραγε ὁ γράφων, ἀλλὰ προέβη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς. Ὁ ἄνθρωπος ἅμα ἐτελείωσε τὴν ἐπιστολὴν ἀμέσως ἤρχισε νὰ ἀνησυχῇ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ, ἀφ' ἐνὸς μὲν διότι ἐσυλλογίζετο ὅτι εἰς τὰ τόσα ἔτη μιά φορὰ τοῦ ἐφάνη ἕνας πατριώτης διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου πάλιν ἐσκέπτετο ὅτι ὁ ἴδιος εἶχεν ἐπικυρώσῃ ἐκεῖνον τὸν νόμον, δύο πράγματα λοιπὸν ἀντίθετα, τί ἔπρεπε νὰ προτιμήσῃ; Δὲν χάνει λοιπὸν καιρὸν καὶ ἀμέσως τρέχει νὰ συμβουλευθῇ τὸν Εὐθύμιον τὸν παρασκευοφύλακα (διότι ὁ σκευοφύλαξ Σεραφεῖμ ζῆ ἀκόμη), ἔδωκε λοιπὸν τὸν λόγον του ὁ Εὐθύμιος ὅτι θὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν Πατριάρχην. Μετὰ τὸν ἑσπερινὸν στέλλει ὁ Γρηγόριος τὸν ὑπηρέτην του καὶ μὲ φωνάζει. Ὁ δυστυχὴς ἅμα μὲ εἶδε σχεδὸν ἔκλαυσε ἐκ τῆς πολλῆς του συγκινήσεως, ἀλλ' ἀφοῦ ὀλίγον ὁμιλήσαμεν, τοῦ λέγω ἐπὶ τέλους ὅτι μὲ εἶπεν ὁ Διευθυντής, ἀκούσας δὲ τοῦτο μοὶ ἔδωκε μεγάλας ἐλπίδας περὶ τῆς ἐπιτυχίας μου. Ἐκείνην τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐζήτησα τὸν Ἀβράμιον, τὸν ὁποῖον καὶ εὔρον, δι' ὃ καὶ ἔδωκα τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην (ἢ ὁποῖα πραγματικῶς ἤξιζεν, ἐκείνη ἢ ἐπιστολὴ ἦτο ἢ καλυτέρα ἀπὸ ὅσας εἶχον) καὶ μὲ ὑπεσχέθη καὶ αὐτὸς ὅτι θὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν Πατριάρχην.

Παρῆλθε, λοιπὸν, οὕτω πῶς ἐκείνη ἡ πρώτη ἡμέρα. Ἐμεινε δὲ μία μόνη ἐπιστολή, ἢ τοῦ Πολυκάρπου τοῦ Ἀρχιμανδρίτου. Τὴν Πέμπτην λοιπὸν τὸ πρῶτ — πρῶτ ἐζήτησα τὸν Πολυκάρπον, τὸν ὁποῖον καὶ εὔρων ἠεὺχαριστήθην πολὺ διότι μὲ ὑπεσχέθη καὶ αὐτὸς ὅτι χάριν τοῦ φίλου του Γεωργιάδου θὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν Πατριάρχην. Λογαριάσατε λοιπὸν τώρα καὶ εὔρητε ὅτι τὸ ὄνομά μου θὰ τὸ ἤκουεν ὁ Πατριάρχης ἀπὸ πέντε ἀνθρώπους, ἀπὸ τὸν σ. Διευθυντὴν, ἀπὸ τὸν ἱεράρχην Γρηγόριον, ἀπὸ τὸν Εὐθύμιον, ἀπὸ τὸν Ἀβράμιον καὶ ἀπὸ τὸν Ἀρχιμανδρίτην Πολυκάρπον, ὥστε ἤθελε καὶ δὲν ἤθελε θὰ τὸ ἀπεφάσιζεν, ἀλλὰ ἀκούσατε. Τὴν πρῶτάν τῆς Πέμπτης, ὁ σ. Διευθυντής δὲν ἀνέλα-

βεν ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν του, δι' ὃ καὶ ἔπεμψεν ἄνθρωπον ἰδιαίτερον εἰς τὸν Ἅγιον Λύδης, λέγων αὐτῷ νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν Πατριάρχην καὶ ἐκ μέρους του, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν του καὶ δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν. Παρουσιάσθην ἐγὼ τὸ πρῶτ' ἐκεῖνο εἰς τὸν Ἅγιον Γρηγόριον καὶ τοῦ εἶπα ὅπως εἶχον τὰ πράγματα· ἐκεῖνος δὲ μοὶ λέγει ὅτι περιμένει τὸν Εὐθύμιον καὶ θὰ παρουσιασθοῦν αὐτοὶ πρῶτοι εἰς τὸν Πατριάρχην καὶ ἐκ μέρους τοῦ Διευθυντοῦ, νὰ δώσω δὲ ἐγὼ εἶδησιν εἰς τοὺς ἄλλους, ὥστε ἅμα τελειώσουν αὐτοί, ἀμέσως νὰ παρουσιασθοῦν οὗτοι. Περιμένει λοιπὸν τώρα ὁ Λύδης τὸν Εὐθύμιον, ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν εἶχε σκοπὸν νὰ πραγματοποιήσῃ ὅ,τι εἶχε ὑποσχεθῆ, δι' ὃ καὶ ἀπεφάσισεν ὁ ἀγαθὸς Γρηγόριος νὰ παρουσιασθῆ μόνος εἰς τὸν Πατριάρχην. Ἐρχεται, λοιπὸν, πρὸς αὐτὸν κρατῶν τὴν ἐπιστολὴν ἡμῶν ἐκείνην καὶ πρῶτον δίδει αὐτὴν εἰς αὐτὸν νὰ τὴν ἀναγνώσῃ, ἀλλὰ ὁ Πατριάρχης τὴν ἀπέριψε λέγων εἰς αὐτὸν ὅτι ὅλως διόλου εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ ὅ,τι ζητεῖ· ἀναγκάζεται, τότε, ὁ δυστυχῆς νὰ τὸν παρακαλέσῃ, ἀλλὰ ἐκεῖνος διόλου δὲν ἀπεφάσισε, πᾶσα παράκλησις εἰς οὐδὲν ἐχρησίμεισε πλέον, διότι ὁ Πατριάρχης ἐπίσης ἔλεγε τό: «ὄχι δὲν γίνεται»· ἐπὶ τέλους λαμβάνει σοβαρὸν ὕφος ὁ ἀγαθὸς Γρηγόριος καὶ σηκωθείς τῷ λέγει: «Γνώριζε καλῶς, Μακαριώτατε, ὅτι πεντήκοντα καὶ τρία ἔτη ὑπηρετῶ εἰς τὸν θρόνον εἰς τὸν ὁποῖον σὺ τώρα κάθησαι, ἐν τούτοις, ὅμως, οὐδέποτε εἰσήγαγα ἐγὼ μαθητὴν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν καίτοι χαίρω τὸ δικαίωμα τοῦτο, καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν, ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς ἐκείνης ἔδειξε τὴν μεγίστην προθυμίαν διὰ νὰ προσλάβῃ τὸν μαθητὴν τοῦτον». Ἄμα ἐτελείωσεν αὐτὰ σηκώνεται καὶ φεύγει χωρὶς νὰ προφέρῃ ἄλλον λόγον, ὁ δὲ Πατριάρχης σκεφθεὶς ὀλίγον ἔστειλε τὸν ὑπηρετὴν του καὶ με ἐφώνησε, ἀφοῦ δὲ με ἐξήτασεν ὀλίγον, μοὶ ἔδωκε μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν διευθυντὴν τῆς Σχολῆς, λέγων εἰς αὐτὸν νὰ με προσλάβῃ μυστικῶ τῷ τρόπῳ. Ἀφοῦ, λοιπὸν, ἐγὼ τὸν ἠὺχαρίστησα δι' ὀλίγων λέξεων ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην φιλῶν τὴν χεῖρά του· ἀμέσως τρέχω πρὸς τὸν καλὸν Γρηγόριον, ὁ ὁποῖος ἅμα με εἶδεν ὅτι ἐκράτουν τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην ἐσχίρτησεν ἀμέσως ὑπὸ μεγάλης χαρᾶς πρὸς τοὺτοις δὲ σπεύδω νὰ εἰδοποιήσω τὸν Ἄρ. Πολύκαρπον καὶ τὸν Ἀβράμιον. Εἰς τὸν Εὐθύμιον δὲν ἐπῆγα ὅμως, διότι πιθανὸν νὰ ὁμιλήσῃ τοῦ χρόνου (!!!) καθὼς με εἶπεν ὁ Ἅγιος Λύδης. Τοιουτοτρόπως, λοιπὸν, ἐτελείωσε καὶ τὸ μέγιστον τοῦτο ζήτημα, ἐτελείωσεν ἡ μεγάλη αὐτὴ ταραχὴ καὶ ἔλαβε τέλος ἐκεῖνος ὁ μέγιστος θόρυβος. Σπεύδω λοιπὸν πρὸς τὸν Διευθυντὴν ὁ ὁποῖος τὴν ἱστορίαν μου τὴν ὠνόμασε θαῦμα, διότι ἦτο ὅλως διόλου ἀδύνατος· διὰ νὰ μὴ γνωσθῆ

δὲ ὅτι προσελήφθη νέος εἰς τὴν Σχολὴν μαθητής, μοὶ ἔδωκε ἕνα δωμάτιον, μόνος μου, εἰς τὸ ὁποῖον μελετῶ μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν.

Ἡ Σχολή, ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ διὰ πολλὰ ἄλλα προσόντα μὲ ἤρесе, ἀπέχει σχεδὸν 1/2 ὥραν τῆς Ἱερουσαλήμ, κεῖται ἐν μέσῳ κοιλάδος, καταφύτου ἐκ δένδρων, διατηρεῖ 5 τάξεις κατὰ τὸ νέον πρόγραμμα· (ἔχει 7 τάξεις ἀλλὰ τὰς δύο τὰς μετέφεραν εἰς τὴν μικρὰν Σχολὴν) διδάσκεται ἐν αὐτῇ ἡ Ἑλληνική, ἡ Γαλλική, ἡ Λατινική καὶ ἡ Ἀραβική γλῶσσα, τὸ πρόγραμμά της δὲν εἶναι διόλου κατώτερον ἀπὸ τὸ τῆς Χάλκης (μεθαύριον θὰ Σᾶς στείλω τὸν Κανονισμόν τῆς Σχολῆς), κατετάχθην εἰς τὴν β' τάξιν ἕνεκα τῶν γλωσσικῶν μαθημάτων, ὥστε δὲν μένει ἄλλο παρὰ νὰ παρακαλῶμεν τὸν Θεὸν μέρα νύκτα νὰ παρέλθουν γρήγορα τὰ τέσσαρα ἔτη. Ἡ Σχολή πρό τινων ἐτῶν παρεῖχεν εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ φορέματα καὶ βιβλία, ἐνῶ τώρα δὲν δίδει τοιαῦτα, ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦτο θὰ σᾶς ἀναγγείλω χαροποῖον εἶδησιν εἰς τὴν ἄλλην μου ἐπιστολήν.

Σήμερον, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἰακώβου θὰ ἐξέλθωσιν ὅλοι οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς διὰ νὰ φιλήσωσι τὴν χεῖρα τοῦ Πατριάρχου. Θὰ σᾶς ἔγραψον καὶ ἄλλα πολλὰ ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ τὰ παρόντα εἶναι ἄρκετά, ἔχομεν καιρὸν πολὺν διὰ τὰ ἐπίλοιπα· σᾶς παρακαλῶ μόνον τακτικὰ νὰ γράφετε, τὸ ὁποῖον θὰ πράττω καὶ ἐγώ.

Προσφέρατε παρακαλῶ τοὺς ἐγκαρδίους ἀσπασμούς πρὸς πάντα συγγενῆ, φίλον καὶ γνωστόν, μεθ' ὧν δέχθητε καὶ ὑμεῖς σεβαστὴ πάτερ τὴν ἀληθῆ ἔκφρασιν τῆς πρὸς ὑμᾶς βαθείας εὐγνωμοσύνης μου,

Ὁ εὐγνώμων υἱὸς Σας
X. A. Παπαδόπουλος

Υ.Γ. Πολὺ πιθανὸν σήμερον ἢ αὔριον νὰ λάβω ἐπιστολήν σας, ἀλλὰ θὰ περιμένω νὰ μὲ ἀπαντήσητε πρῶτον εἰς τὴν παρούσαν μου καὶ ἀκολούθως θὰ σᾶς γράψω καὶ ἐγώ· ποτὲ μὴ δίδετε τὰς ἐπιστολάς εἰς τὸ διεθνὲς ἢ ρωσικὸν ταχυδρομεῖον, ἀλλὰ πάντοτε ἢ εἰς τὸ αὐστριακὸν ἢ εἰς τὸ ἀραβικόν.

Ἀνέγνωσα ἐν τῇ ἑφημερίδι ὅ,τι συνέβη εἰς τὴν Μάδυτον καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ ταράττωμαι μέχρις ὅτου μὲ εἰδοποιήσητε ὅτι δὲν ἐπάθατε τίποτε, πρὸς τούτοις ἀνέγνωσα ὅτι σᾶς ἐτυράνησεν ὁ μασκαρᾶς μουδῖρης τῆς Μαδύτου διὰ τὸ δέκατον τῶν σταφυλῶν. Γράψατε ἐκ μέρους μου πρὸς τὸν Δημοσθένην τὰ σεβά-

σματά μου, είδοποιήσατέ με τί απέγινεν και ποῦ ἀποκατεστάθη ὁ κ. Κ. Ναρλῆς. Ταχέως ἀπαντήσατε.

Ὁ αὐτός

Εἰς τὸν φάκελλον ἔξωθεν νὰ γράφετε οὕτω πως.

Τῷ..... μοι υἱῷ κ. Χρ. Α. Παπαδοπούλῳ, μαθητῇ τῆς Πατριαρχικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἱεροσολύμων

Εἰς Ἱεροσόλυμα

Ἀκριβῶς οὕτω νὰ γράφετε (μάλιστα τὴν λέξιν υἱός) ὅταν δὲ εἶναι οὕτω γεγραμμένον δὲν θὰ τὸν ἀνοίγῃ ὁ Δ..).

«Μυστικῶ τῷ τρόπῳ», λοιπόν, ἐνεγράφη μαθητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὁ σπουδαιότερος μαθητῆς της, αὐτὸς ποῦ μιὰ μέρα θὰ γινόταν και Σχολάρχης της και θὰ τὴν ἀναδείκνυε περιλαμπρο κέντρο πνευματικῆς ἀκτινοβολίας τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ. Καὶ ἡ ἐγγραφή του και ἡ εἴσοδος θεωρήθηκε «θαῦμα». Γιατὶ ὄχι; Ἡ Θεία Πρόνοια προώριζε τὸν νεαρόν, ποῦ μὲ τόση γραφικότητα περιγράφει στὴν μακροσκελῆ και γεμάτη χάρι ἐπιστολῇ του τῆς δραστηριότητός του τὰ ἔργα και κατορθώματα, γιὰ τοὺς μεγάλους της σκοπούς. Καὶ ἀνοίγει Αὐτῇ, βοηθὸς ἀνεκτίμητος, τὸν μεγάλο δρόμο στὸ φτωχόπαιδο, ποῦ δὲν εἶχε οὔτε και τὰ ἀπαραίτητα γιὰ νὰ προμηθευθῇ ροῦχα και βιβλία και ποῦ παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἔπαυε νὰ αἰσθάνεται εὐγνωμοσύνη στὸ φτωχὸ και πολύτεκνο ἱερέα πατέρα του, ποῦ τὸν ὠπλιζε μόνο μὲ τῆς ἀγάπης τὶς εὐχές.

Μετὰ ἀπὸ τὴν μάχη αὐτῇ, μπορεῖ νὰ φαντασθῇ κανεὶς μὲ πόση ὑπερηφάνεια ὁ νέος μαθητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του. Στρώθηκε στὸ διάβασμα γιὰ νὰ ὑπερπηδήσῃ τὶς δυσκολίες τῶν «γλωσσικῶν μαθημάτων» και γιὰ νὰ τὰ βγάλῃ πέρα, ἀλλὰ και πάλιν ὁ ζῆλος του αὐτὸς συνάντησε τὸ ἐμπόδιο ἀπὸ τὴν κακὴ κατάστασι τῶν οικονομικῶν τῆς Σχολῆς ποῦ τὴν ὠδηγοῦσαν στὸ κλείσιμο, παρὰ τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη γιὰ τὴν δημιουργία στελεχῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἱεροσολύμων.

Ἀπὸ τὴν ἐπιστολῇ τοῦ Χρυσοστόμου πρὸς τὸν πατέρα του διαφαίνεται ἡ «σοβοῦσα» τότε οἰκονομικὴ κακοδαιμονία και κρίσις. Ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν, ἡ διακοπὴ τῆς χορηγήσεως δωρεὰν ἀένδυμάτων και βιβλίων» εἰς τοὺς μαθητάς, ἦσαν δεῖκτες ἀλάνθαστοι, ποῦ ἔδειχναν ὅτι τὸ ὠραῖον ἔργον θὰ ἔπρεπε ἀργὰ ἢ γρήγορα νὰ σταματήσῃ τὴν λειτουργία του. Καὶ τοῦτο, τὸν ἐπόμενον χρόνον, πραγματοποιήθηκε. Ὁ Πα-

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

146. Πολλοὶ χριστιανοὶ καλοῦν τὸν ἱερέα τῆς ἐνορίας διὰ νὰ ἀλλάξῃ τοὺς δακτυλίους τῶν τέκνων των. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, πρέπει ὁ ἱερεὺς νὰ φέρῃ ἐπιτραχήλιο καὶ τί ἀκριβῶς πρέπει νὰ εἴπῃ, ὥστε ἡ τελετὴ τῶν ἀρραβῶνων νὰ μὴ ἔχῃ χαρακτῆρα ἱερολογίας τῆς μνηστείας; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Δ. Κουρκουλῆ).

Σχετικὲς ἐρωτήσεις υπέβαλαν καὶ ἄλλοι ἱερεῖς καὶ ἔχουν γραφῆ ἀρκετὰ στίς ἀπαντήσεις στίς ὑπ' ἀριθμ. 32 καὶ 115 ἐρωτήσεις.

Εἶναι γνωστό, ὅτι γιὰ διαφοροῦς ἠθικούς, κοινωνικούς καὶ ἄλλους λόγους ἡ ἱερολογία τῆς μνηστείας τελεῖται πάντοτε πρὸ τοῦ γάμου καὶ συναπτῶς πρὸς τὴν ἀκολουθία τοῦ στεφανώματος. Τὸ ἀντίθετο ἀπαγορεύεται καὶ τιμωροῦνται, κατὰ τὶς διατάξεις ποὺ σημειώσαμε ἐκεῖ, οἱ ἱερεῖς ποὺ ἐτέλεσαν χωριστὰ τὸν ἀρραβῶνα. Τὸ νὰ παρευρίσκειται ὅμως ὁ ἱερεὺς στὴν οἰκογενειακὴ ἀνεπίσημο τέλεσι τῶν ἀρραβῶνων, εἴτε ὡς μέλος τῆς

τριαρχῆς Νικόδημος, ποὺ πίστευε ὅτι ἡ Σχολὴ ἦταν καὶ πηγὴ ἀντιδράσεως κατὰ τῆς ἀπολυταρχικῆς φιλορώσου πολιτικῆς του, τὴν ἔκλεισε γιὰ δευτέρη φορά, καὶ ὁ Χρυσόστομος βρέθηκε πάλιν σὲ ἀναζήτησι νέας πνευματικῆς Στέγης.

Φεύγοντας ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Τόπους, κατευθύνθηκε τότε πρὸς τὴν ἑλληνικώτατη «Γκιαοῦρ — Ἰσμίρ», τὴν ἀνθοῦσα Σμύρνη (1888) καὶ ἐκεῖ ἐνεγράφη μαθητῆς τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ποὺ ἐλάμπρυνε τὴν Παιδεία τοῦ Ἔθνους στὴν Ἰωνία μὲ τοὺς ἀριστεῖς τῶν γραμμάτων ἐπὶ κεφαλῆς τῆς καὶ μὲ μαθητὰς ὅπως ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς. Ἐκεῖ ὑπῆρχε ἀπὸ τοῦ 1862 πλῆρες Γυμνάσιον, ἀναγνωρισμένον ἀπὸ τὸν Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, πλαισιωμένον τόσον ἀπὸ πλουσίαν Βιβλιοθήκην, ὅσον καὶ ἀπὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ νέον περιβάλλον πέρασε ὁ Χρυσόστομος, διψαλὸς γιὰ μάθησι, τὸ τελευταῖον στάδιον τῶν γυμνασιακῶν του σπουδῶν καὶ ἀξιώθηκε τοῦ σπουδαίου γιὰ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, γυμνασιακοῦ διπλώματος.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Ι. ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗΣ

οικογενείας, είτε ως φίλος, είτε και ως ποιμήν τῆς ἐνορίας ὄχι μόνο δὲν ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν θέσι τοῦ ἱερέως ὡς ποιμένος καὶ πνευματικοῦ πατρὸς τῶν μνηστευομένων. Λόγω τῆς θέσεώς του αὐτῆς, ὡς τὸ περισσότερο τιμώμενο καὶ ὡς τὸ ἱερώτερο πρόσωπο τῆς συναθροίσεως θὰ κληθῆ νὰ «ἀλλάξῃ» τοὺς δακτυλίους. Γιὰ νὰ μὴ λάβῃ χαρακτῆρα ἱερολογίας ἢ ἀλλαγὴ τῶν δακτυλίων δὲν πρέπει ὁ ἱερεὺς νὰ φέρῃ ἱερατικὴ στολὴ οὔτε καὶ νὰ ἀναγνώσῃ τὴν σχετικὴ ἀκολουθία, ποὺ περιέχεται στὸ Εὐχολόγιο.

Γνωρίζω πολλοὺς ἱερεῖς, ποὺ ἐφαρμόζουν τὸ ἐξῆς «τυπικό»: Ψάλλον ἓνα ἀπολυτίκιο, ὅπως τοῦ ἁγίου τῆς ἐνορίας ἢ τῆς ἡμέρας ἢ τῆς ἐορτῆς ἢ τῆς Θεοτόκου, «σταυρώνουν» τὰ δακτυλίδια σὲ μιὰ εἰκόνα καὶ τὰ φοροῦν στοὺς μνηστευομένους λέγοντες τὸ «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς...». Φυσικὰ δὲν φοροῦν τὸ ἐπιτραχήλιο. Κατὰ τὸν τρόπο αὐτὸν καὶ ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας ἐξαίρεται καὶ ἱερολογία δὲν τελεῖται.

147. Εἰς τὰ βρέφη καὶ τὰ ἀνήλικα ἀβάπτιστα διαβάζεται τὸ ἅγιον εὐχέλαιον; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ἀ. Οἰκονόμου).

Ἔλαβαν ἀκρίβη τὸ ἅγιο βάπτισμα καὶ δὲν εἰσῆλθαν δι' αὐτοῦ ἐπίσημως στὴν Ἐκκλησία δὲν μποροῦν νὰ μετάσχουν καὶ τῶν διαφόρων μυστηρίων, τὰ ὁποῖα προορίζονται μόνον διὰ τοὺς πιστοὺς.

Ἄν πάλι τὸ παιδί εἶναι βαπτισμένο, ἔστω καὶ ἂν βρισκεται στὴν βρεφικὴ ἡλικία, μπορεῖ νὰ μετάσχῃ τοῦ ἁγιασμοῦ, τοῦ εὐχελαίου. Ὅταν μάλιστα ἀσθενῆ μπορεῖ νὰ τελεσθῆ εἰδικῶς γι' αὐτὸ τὸ μυστήριον τοῦτο. Βέβαια στὶς εὐχὰς γίνεται λόγος γιὰ ἄφεσι ἁμαρτιῶν, τῶν ὁποίων στερεῖται τὸ νήπιο, ἀλλὰ ἡ ἀκολουθία τοῦ εὐχελαίου κυρίως ἀποβλέπει στὴν ἴασι τῶν σωματικῶν ἀσθενειῶν κατὰ τὸ γνωστὸ χωρίο τοῦ ἁγίου Ἰακώβου· «ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν... καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα» (Ἰακ. ε', 14-15).

148. Εἰς τὰς ἐορτὰς ἐκεῖνας ποὺ ψάλλεται τὸ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε...» ἀναγινώσκειται ὑπὸ τοῦ ἱερέως τὸ αὐτὸ ἢ τὸ σύνηθες «Ἄγιος ὁ Θεός...»; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Δ. Κουρκουλῆ).

Στὸ περιθώριό τῆς Ἀγίας Γραφῆς

ΟΙ ΚΑΘΑΡΟΙ Τῆ ΚΑΡΔΙΑ,

Ὁ Κύριος μακαρίζει τοὺς καθαρούς στὴν καρδιά, λέγοντας ὅτι αὐτοὶ θὰ δοῦν τὸν Θεό: «Μακάριοι οἱ καθαρὸι τῆ καρδίας, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται» (Ματθ. ε', 8).

Τί σημαίνει καθαρὸς στὴν καρδιά; Μήπως μονάχα τὸν παλιὸ ἀγωνιστὴ τῆς ἀρετῆς, πού κατώρθωσε μὲ πολὺ κόπο καὶ πολλή ἐπιμονή νὰ καθαρῖση καὶ νὰ ἐξαγνίση τὸν ἑσωτερικὸ τοῦ ἀνθρώπου, μεταβάλλοντάς τον σὲ τόπο τοῦ Ἀγίου Πνεύματος; Ὁ ὅρος δὲν σημαίνει ἀσφαλῶς μονάχα τὸν

οὔτε στὰ ἔντυπα λειτουργικὰ βιβλία οὔτε, πολὺ περισσότερο, στὰ χειρόγραφα, δὲν γνωρίζω νὰ ὑπάρχη καμμιά σχετικὴ διατάξις. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιο ἐκ παραδόσεως τηρεῖται καὶ ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς ἱερεῖς καὶ στὰ μοναστήρια εἶναι νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ὁ ὕμνος τὸν ὅποιον προβλέπει τὸ Τυπικὸ νὰ ψάλλεται ἀπὸ τὸν χορὸ, δηλαδὴ τὸ τρισάγιο ἢ τὸ «Ὅσοι εἰς Χριστόν...» ἢ τὸ «Τὸν σταυρόν σου...» κατὰ τὴν περίπτωσι. Καὶ αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ λογικῶς ὀρθό. Ὁ ἱερεὺς ἀπαγγέλλοντας τὸ τρισάγιο ἢ τοὺς ὕμνους πού ψάλλονται ἀντὶ αὐτοῦ δὲν κάμνει κάτι τὸ ἰδιαίτερο ἀπὸ τὸν χορὸ, ἀλλά, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ὥρα τῆς ψαλμωδίας εἶναι ἀπησχολημένος μὲ τὴν ἀνάγνωσι τῆς εὐχῆς, ἔρχεται τρόπον τινὰ νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν μὴ συμμετοχὴ τοῦ στὴν κοινὴ ψαλμωδία ἀπαγγέλλοντας καὶ αὐτὸς κατ' ἴδιαν τὸν ὕμνο πού ἐψάλλῃ.

Γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους γίνεται καὶ ἡ ἀπαγγελία τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου, τρεῖς φορές κατὰ τὶς νεώτερες διατάξεις, ἀπὸ τὸν ἱερέα καὶ τὸν διάκονο λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν εἴσοδο τῶν ἁγίων. Οἱ σχετικὲς διατάξεις μᾶς εἶναι χρήσιμες, γιατί κατ' ἀναλογίαν ἰσχύουν καὶ γιὰ τὸ τρισάγιο. Ὡς γνωστόν, ἀντὶ τοῦ χερουβικοῦ ψάλλονται καθ' ὥρισμένες ἡμέρες ἄλλα τροπάρια, δηλαδὴ τὸ «Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ...» κατὰ τὴν Μεγάλῃ Πέμπτῃ, «Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία...» κατὰ τὸ Μέγα Σάββατο καὶ «Νῦν αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν...» κατὰ τὶς Προηγουσμένες. Κατὰ τὴν ἰσχύουσα καὶ ἐδῶ πρᾶξι ὁ ἱερεὺς λέγει τὸ τροπάριο, πού ψάλλεται ἀντὶ τοῦ χερουβικοῦ κατὰ τὶς ἡμέρες πού δὲν λέγεται τοῦτο. Εἰδικὰ δὲ γιὰ τὸ «Νῦν αἱ δυνάμεις...» ἔχομε ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προφορικὴ παράδοσι καὶ τὴν μαρτυρία τῶν χειρογράφων καὶ τῶν ἐντύπων, πού σημειώνουν, ὅτι «ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος λέγουσι καὶ αὐτοὶ τὸ «Νῦν αἱ δυνάμεις» χῦμα ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης καὶ προσκυνοῦσι τρίς» (κώδικες Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης 751, 765 καὶ 775). Φ.

προωδευμένο στην ευαγγελική τελειότητα πιστό, τὸν «φθασμένο» χριστιανό, τὸν ἅγιο. Σημαίνει καὶ τὸν ἀρχάριο τῆς πίστεως, τὴν ἀπληρη ψυχὴ, ποὺ ἔχει ὅμως τὴ βασικὴ προϋπόθεση γιὰ νὰ γίνη ὅ,τι ὁ πρῶτος: τὴν εὐθύτητα καὶ ἀγνότητα τῆς προαιρέσεως. Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἔχη βεβαρημένο ἀπὸ ἓνα σωρὸ ἁμαρτίες βίο, ὡστόσο, εἴτε ἀπὸ πρὶν εἴτε τώρα ξαφνικά, δείχνει ἡ σκέψη του καὶ ἡ θέλησή του ἓνα εὐθὺ προσανατολισμό, ποθῶντας καὶ ἀναζητῶντας τὸν Θεό. Καὶ αὐτός, παρὰ τὴν ἐνοχὴ του, εἶναι καθαρὸς στὴν καρδιά.

Καρδιά, στὴ γλῶσσα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εἶναι ὅ,τι ἀποδίνουμε σήμερα μὲ τὴ φράση «ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος». Μακαρίζοντας, λοιπόν, τοὺς καθαρὸς στὴν καρδιά ὁ Κύριος, ἐννοεῖ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν ἴσια καὶ ἀπλῆ προαίρεση, ἄσχετα μὲ τὸ ἂν ἔχουν προχωρήσει στὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς ἢ βρίσκονται στὴν ἀρχὴ του μὲ τὴ μετάνοια. Καθαρὸς στὴν καρδιά εἶναι ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος, ὁ πρωταθλητῆς αὐτὸς τῆς ἀρετῆς, ποὺ ἀξιῶνεται νὰ ἀρπαγῆ στὸν Παράδεισο καὶ νὰ ἀκούσῃ «ρήματα ἃ οὐκ ἔξον ἀνθρώπων λαλῆσαι» (Β' Κορ. ιβ', 4). Ἀλλὰ καθαρὸς στὴν καρδιά εἶναι καὶ ὁ ληστής, ποὺ σὲ μιὰ στιγμή ἀνανήφει καὶ «βαλὼν κλεῖδα τὸ μνήστητί μου» κερδίζει τὸν Παράδεισο. Καθαρὴ στὴν καρδιά εἶναι καὶ ἡ ἁμαρτωλὸς, ποὺ ἀλείφει μὲ μύρο τὸν Κύριο, μετανοῶντας γιὰ τὸν ἄσωτο βίο της καὶ στρέφοντας τὴν καρδιά της πρὸς τὸν Σωτῆρα.

Γιὰ νὰ «δῆ» κανεὶς τὸν Θεό, δηλαδή γιὰ νὰ ἀτενίσῃ τὴ θρησκευτικὴ ἀλήθεια, — ἀλήθεια μεταφυσικὴ καὶ μυστηριώδη, — πλήρως καὶ σωστά, πρέπει νὰ ἔχη αὐτὴ τὴν εὐθύτητα ἀγαθῆς προαιρέσεως, ποὺ ὁ Χριστὸς τὴν ἀποδίδει μὲ τὸν χαρακτηρισμὸ καθαρότης τῆς καρδιάς.

Μεγάλῃ, λοιπόν, σημασία ἔχει στὸν χριστιανισμό, σὰν ἐχέγγυο σωτηρίας, τὸ νὰ εἶναι ἀνεπηρέαστη ἀπὸ τὴν πονηρία ἢ πυξίδα τῆς θελήσεώς μας, ὄντας στραμμένη πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ. Μονάχα ἔτσι, κατὰ τρόπο ἀλάνθαστο καὶ βέβαιο, ἐκπληρώνει κανεὶς τὸν ἔνδοξο προορισμὸ του, σώζεται ἀπὸ τὴν πλεκτάνες τοῦ πονηροῦ πνεύματος καὶ βρίσκει κάθε φορὰ τὴ δύναμη νὰ ἀντιμετωπίσῃ νικηφόρα τὴν ἀντιξοότητες καὶ τοὺς πειρασμούς, ποὺ σηκώνουν κατ' ἐπάνω του ὁ Κόσμος, ὁ Διάβολος καὶ ἡ Σὰρξ. Μονάχα ἔτσι, ὁ ἄνθρωπος ἀξιῶνεται τὴ θεογνωσία, «βλέπει» τὸν Θεὸ καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, διακρίνοντάς τα ἀπὸ ὅσα προέρχονται ἀπὸ τὸν Ἀντιδικο, τὸν πατέρα τοῦ ψεύδους.

Ἡ εὐθεῖα προαίρεσις, ἡ καθαρότης τῶν προθέσεων μας, εἶναι ὅ,τι ἀπὸ τὴ δική μας πλευρὰ ἐξασφαλίζει τὴ σωτηρία. Ἡ παντοδύναμη χάρις τοῦ Θεοῦ, ἔτοιμη γιὰ τὴ σωτηρία κά-

θε ανθρώπου, πρέπει νὰ βρῆ τὴ δική μας συνεργία. Ἄλλὰ γιὰ νὰ ἐπιτευχθῆ αὐτό, χρειάζεται ὁ δικός μας κατ' ἀρχὴν προσανατολισμὸς πρὸς τὴ θεία χάρη, σὰν μιὰ ἀγνή ὄρεξη τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ. Μακάριος, λοιπόν, εἶναι πράγματι ὁ «καθαρὸς τῆ καρδιά» ἄνθρωπος, διότι αὐτὸς καὶ μόνον αὐτὸς «ὄψεται τὸν Θεόν», θὰ δῆ ἤτοι σωστὰ καὶ καθαρὰ τὴν ἀλήθεια καὶ θὰ τὴν ἐπιδιώξῃ χωρὶς νὰ παρασυρθῆ ἀπὸ τὶς διαστροφές της, πὺ ἐπιχειρεῖ καὶ πετυχαίνει ὁ Διάβολος, «μετασχηματιζόμενος εἰς ἄγγελον φωτός», καθὼς προειδοποιεῖ ὁ θεῖος Ἀπόστολος (Β' Κορ. ια', 14).

Ὅσοι πέφτουν στὶς ἀβύσσους τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς αἰρέσεως, τὸ παθαίνουν αὐτὸ γιὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους ὁ καθένας, ὅλοι ὅμως συνδέονται μὲ ἓνα κοινὸ, ἀφετηριακὸ γεγονός, πὺ τοὺς ὀδηγεῖ στὸ φρικτὸ κατάντημά τους. Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶναι ὅτι δὲν διέθεταν ἢ, ἂν τὴν εἶχαν στὴν ἀρχή, δὲν διετήρησαν τὴν εὐθύτητα καὶ ἀπλότητα τῆς προαιρέσεως, πὺ ὁ Χριστὸς τὴ λέγει καθαρότητα τῆς καρδιάς.

Καταλαβαίνει ἔτσι κανεὶς τί σημασία ἔχει εἰδικώτερα ἢ καθαρότης αὐτὴ τῆς καρδιάς στὴ θεολογία, τὴν κατ' ἐξοχὴν «ὄψη» τοῦ Θεοῦ. Ἀληθινὸς θεολόγος εἶναι αὐτὸς πὺ ἡ διανοιά του πηδαλιουχεῖται στὰ βάθη τῆς θείας ἀλήθειας χάρης στὸ φῶς μιᾶς καρδιάς εὐθείας, μιᾶς καρδιάς πὺ τὴν καίει ἢ ἀγνή φλόγα τῆς δίψας τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ ἐπιδρῶν τὰ πάθη καὶ ἢ ὑποδαύλισή τους ἀπὸ τὸ πονηρὸ πνεῦμα.

Στὸν μακαρισμὸ αὐτὸν τοῦ Κυρίου, ὅπου πρέπει νὰ ἔχουν τὴ θέση τους ὅλα τὰ γνήσια καὶ ζῶντα μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅλοι ὅσοι ἀναζητοῦν τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ μὲ καθαρὴ προαίρεση, ὁ κορυφαῖος τόπος ἀνήκει στοὺς Ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς Ἀγίους Πατέρες, σ' ἐκείνους δηλαδὴ πὺ ὕφαιναν μὲ τὴ φωτεινὴ τους σκέψη καὶ μὲ στημόνι τὴν ἴσια τους καρδιὰ τὰ δόγματα τῆς Ὁρθοδοξίας, τὴ θεολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Καὶ γύρω ἀπ' αὐτὰ τὰ αἰγλήεντα καὶ μεγάλα ὀνόματα, ἔχουμε θέση στὸν μακαρισμὸ τῶν «καθαρῶν τῆ καρδιά», στὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ «δοῦμε» τὸν Θεὸ καὶ ὅλοι ἡμεῖς οἱ πιστοὶ ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ἂν ἡ ὀρθοδοξία μας, ἂν τὸ περιεχόμενον τῆς πίστεώς μας, ἂν ἡ θεολογία μας βασιζονται καὶ ἀντλοῦν φῶς ἀπὸ παρόμοια καθαρότητα καρδιάς. Χάρις σ' αὐτὴ τὴν καθαρότητα, ὁ κάθε πιστὸς ἀξίζει τὸν τίτλο τοῦ θεολόγου, ὅσο λιγοστὰ γράμματα καὶ ἂν ξέρη, ὅσο καὶ ἂν φαίνεται στὰ μάτια τοῦ κόσμου σὰν «μωρὸς» καὶ «ἐξουθενημένος». Διότι, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Παῦλος, — ὁ μεγαλύτερος Ἅγιος καὶ θεολόγος τῆς Ἐκκλησίας, — «τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν» (Α' Κορ. α', 25).

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΠΙΔΟΣΕΩΣ ΤΡΙΕΤΙΑΣ . . . . . *

του . . . . . έφημέριου . . . . .
κατηγορία . . . . . Μισθολογική διαβάθμισις . . . . .

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΟΣ

Α' ΧΑΡΑΚΤΗΡ

--

1. Υγεία (σωματική και ψυχική) . . . . .
2. Συναισθηματικός κόσμος . . . . .
3. Εύβουλία . . . . .
4. Σταθερότης . . . . .
5. Έγκράτεια . . . . .
6. Έχεμύθεια . . . . .
7. Εύγένεια . . . . .
8. Θετικότητα . . . . .

Β' ΗΘΟΣ

--

9. Ευσυνειδησία . . . . .
10. Ειλικρίνεια . . . . .
11. Άνιδιοτέλεια . . . . .
12. Άφοσίωσις . . . . .
13. Πειθαρχικότης . . . . .
14. Έκκλησιαστική Δεοντολογία . . . . .
15. Οικογενειακή διαβίωσις . . . . .
16. Κϋρος — παράστασις . . . . .

* Το έντυπον τής «έκθέσεως επίδοσεως τριετίας» δημοσιεύεται, ίνα λάβωσι γνώσιν οί εύλαβέστατοι έφημέριοι ποία στοιχεία τής προσωπικότητος και τής δραστηριότητος των θά βαθμολογούνται κατά την ύπό των Σεβ. Μητροπολιτών σύνταξιν τής έκθέσεως επίδοσεώς των.

Γ' ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

17. Διανοητική ικανότης .....
18. Ἐκκλησιαστική κατάρτισις .....
19. Ἐργατικότης — Ἐνεργητικότης .....
20. Διοικητική ικανότης .....
21. Τελετουργική ικανότης .....
22. Ποιμαντική ικανότης .....
23. Κηρυκτική ικανότης .....
24. Γενική μόρφωσις .....

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΟΣ

Δ' ΕΚΓΕΛΕΣΙΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ

(Περιγραφή)

1. Κύρια .....
2. Πρόσθετα .....
3. Ἠθικαὶ ἀμοιβαὶ .....
4. Πειθαρχικαὶ Ποιναὶ .....

Ε' ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ

(Περιγραφή)

- α' Κηρυκτική .....
- β' Ἐξομολογητική .....

γ' Κατηχητική	
δ' Φιλανθρωπική	
ε' Συγγραφική	
ς' Λοιπή δραστηριότης	

ΣΥΝΟΨΙΣ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ

	Βαθμὸς	Συντελεστής	Ἄθροισμα	Γεν. Σύν.
Α' ΧΑΡΑΚΤΗΡ	.....	X	.....	.....
Β' ΗΘΟΣ	.....	X	.....	.....
Γ' ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ	.....	X	.....	.....
Δ' ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ	.....	X	.....	.....
Ε' ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΣ	.....	X	.....	.....

ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΥΝΟΛΟΝ .....

ΛΟΙΠΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

(Ἀναγράφεται πᾶν ἀξιωμακόνον μὴ περιληφθὲν εἰς τὰ ὡς ἄνω στοιχεῖα προσωπικότητος καὶ δραστηριότητος)

Ἐν ..... τῆς ..... 196.....

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

ΥΠΗΡ. ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αιδεσιμώτατον Μαρκαντώνην Ἰωάννην, Ἐφημέριον Τρυπιτῆς Μήλου. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν τὸ πρῶτον διὰ τὴν χειροτονίαν σας. Σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ ἀπὸ τοῦδε θὰ λαμβάνητε ἀνελλιπῶς τὸ Περιοδικόν. — Αιδεσιμώτατον Σωτηρ. Παπαδογιωργάκη, Κεχαγιᾶ 56, Φιλοθέην Ἀθηνῶν. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αιδεσιμώτατον Δημήτριον Δεσκέν, Μάτι Ἀττικῆς. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αιδεσιμώτατον Στυλιανὸν Πιακῆν, Μάνδραν Ἐλευσίνος Ἀττικῆς. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αιδεσιμώτατον Νικόλαον Παπαδόπουλον, Ν. Μπάφραν Σερρών. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αιδεσιμώτατον Χρῖστον Κουτλήν, Μπότσαρη 96 Λαμίας. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Ἰεράν Μητρόπολιν Ἐδέσσης καὶ Πέλλης. Ἐλήφθησαν τὰ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 2006, 2051, 2061, 2062, 2063 καὶ 2064 ἔγγραφα ὑμῶν ἀφορῶντα εἰς α) τὸν διορισμὸν τοῦ Αιδεσιμωτάτου Κων/νου Χρ. Χατζῆ, β) τὴν ἀπόσπασιν τῶν Αιδεσιμωτάτων Ἐμμανουὴλ Νικ. Λαθουράκη, Χρήστου Δ. Τροχίδου, Γεωργίου Α. Ἀθανασιάδου καὶ Ἀλεξάνδρου Κ. Ὀρφανίδου καὶ γ) τὴν παροχὴν Ἀπολυτηρίου Γράμματος εἰς τὸν Αιδεσιμώτατον Δημήτριον Θ. Μουστάκα. Κατόπιν τούτων προέβημεν εἰς τὴν ἐγγραφὴν, τὰς ἀλλαγὰς καὶ τὴν διακοπὴν τοῦ Περιοδικοῦ εἰς τὸ συνδρομητολόγιό μας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κων. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Συμπόσιον Πατέρων—Κλήμεντος Ρώμης, Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ Α'—Εἰσαγωγή.—**Ἐπίκαιρα**: Τὰ παιδία εἰς τὸ Ἱερόν Βῆμα.—Ἡ διὰδοσις τῆς Ἀγίας Γραφῆς.—Οἱ Ἐπίτροποι.—**Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονυσίου**, Ἐκκλησία καὶ Κινηματογράφος.—**Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ συνεργασία Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐν τῇ ἐνοριακῇ ζωῇ.—**Χρυσοστόμου Ι. Νεαμονιτάκη**, (†) Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Α'. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.—**Βασ. Μουστάκη**, Οἱ καθαροὶ τῆ καρδίας. — Ἐκθεσις ἐπιδόσεως τριετίας.— Ἀλληλογραφία.

Τύποις: ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὀδὸς Λένορμαν 185, Ἀθήναι — Τηλέφ. 530.318.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι